ONDERZOEK:

Meulebeke, Bonestraat

- Prospectiefase 2

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	+
Programma van Maatregelen	

©Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

INHOUDSOPGAVE

1 Situering binnen het archeologietraject 2
2 Inhoud en opbouw van het document 3
3 Bijlagen..... 3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	**Prospectie met ingreep in de bodem**
ADVIES	**Geen verder onderzoek**

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Traject:	*Soort rapport*	*Soort onderzoek*
[redacted]	[redacted]	[redacted]
Uitgesteld traject	Nota	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
	[redacted]	[redacted]

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	+
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen, sporen, foto's, vondsten, ...)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A0 : alle sporen, TAW, kadaster
BIJLAGE 3	Dagrapporten
BIJLAGE 4	Foto's van het onderzoek

ONDERZOEK:

Meulebeke, Bonestraat

- Prospectiefase 2

ONDERDEEL	1

Administratieve fiche/~~Privacyfiche~~

©Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

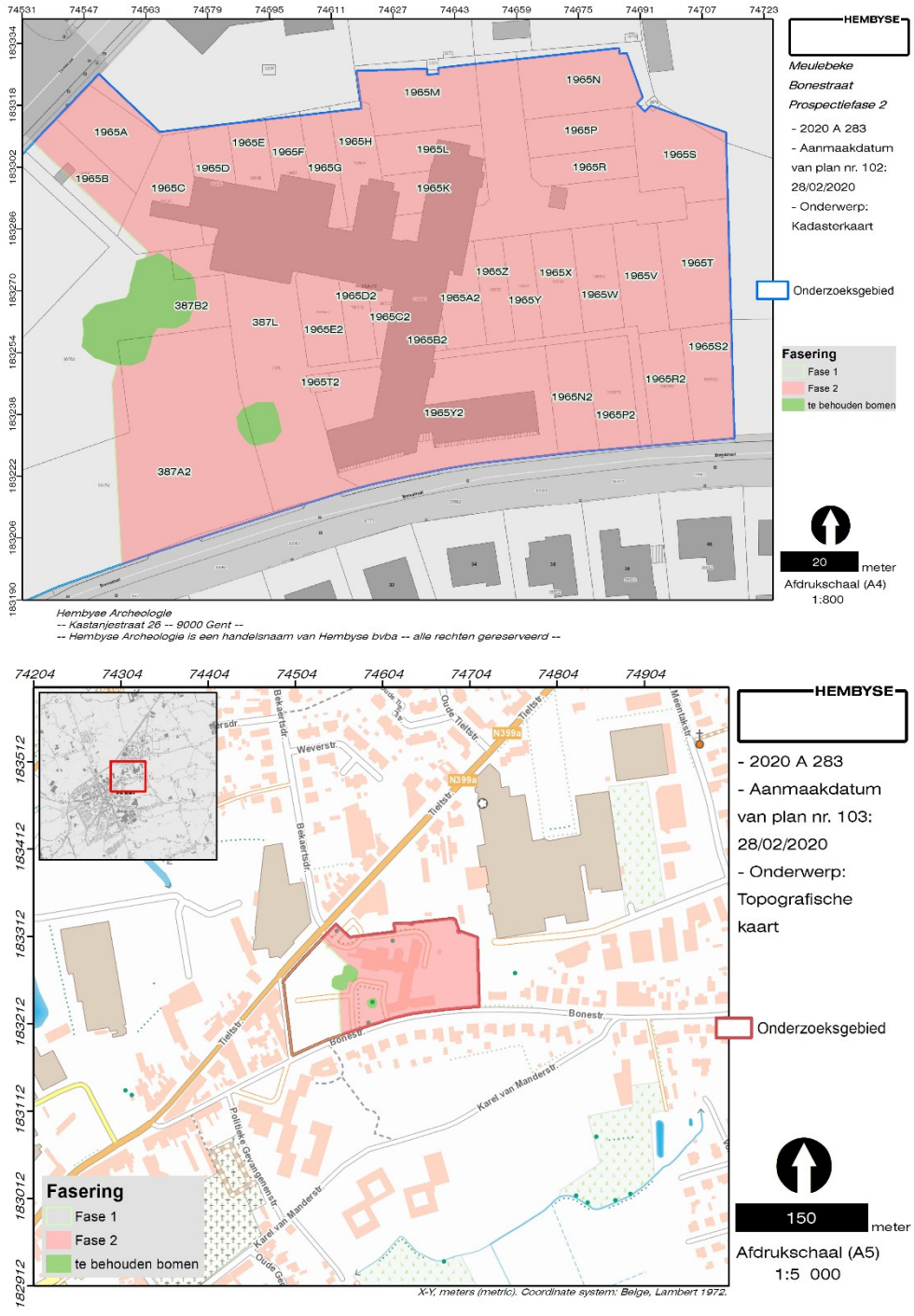
INHOUDSOPGAVE

1 Situering van het onderzoek 2
2 Projectcodes 4
3 Betrokken actoren 4
4 Bewaring van de data 5

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart (na verkaveling) en de topografische kaart. 3
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de IOED's. 6

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Meulebeke	
Deelgemeente	/	
Straat en straatnummer	Bonestraat, Tieltstraat	
Kadastrale situering	Sectie	C
	Afdeling	2
(zie A4 in bijlage)	Percelen	1965A; 1965B; 1965C; 1965D; 1965E; 1965F; 1965G; 1965H; 1965M; 1965L; 1965K; 1965N; 1965P; 1965R; 1965S; 1965T; 1965V; 1965W; 1965X; 1965Y; 1965Z; 1965A2; 1965B2; 1965C2; 1965D2; 1965E2; 1965T2; 1965Y2; 1965N2; 1965P2; 1965R2; 1965S2; 387L; 387B2; 387A2
Lambert 72-coördinaten	NW	X: 74491,076 x Y: 183260,662 meter
	ZO	X: 74714,826 x Y: 183231,281 meter
Oppervlakte	22833,81 m²	2,28 ha
Oppervlakte bodemingreep	100%	
Datum van toekenning van de opdracht	13/11/2017	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0	
Duur van het onderzoek	4 werkdagen (veldwerk)	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[redacted]	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart (na verkaveling) en de topografische kaart.

2 Projectcodes

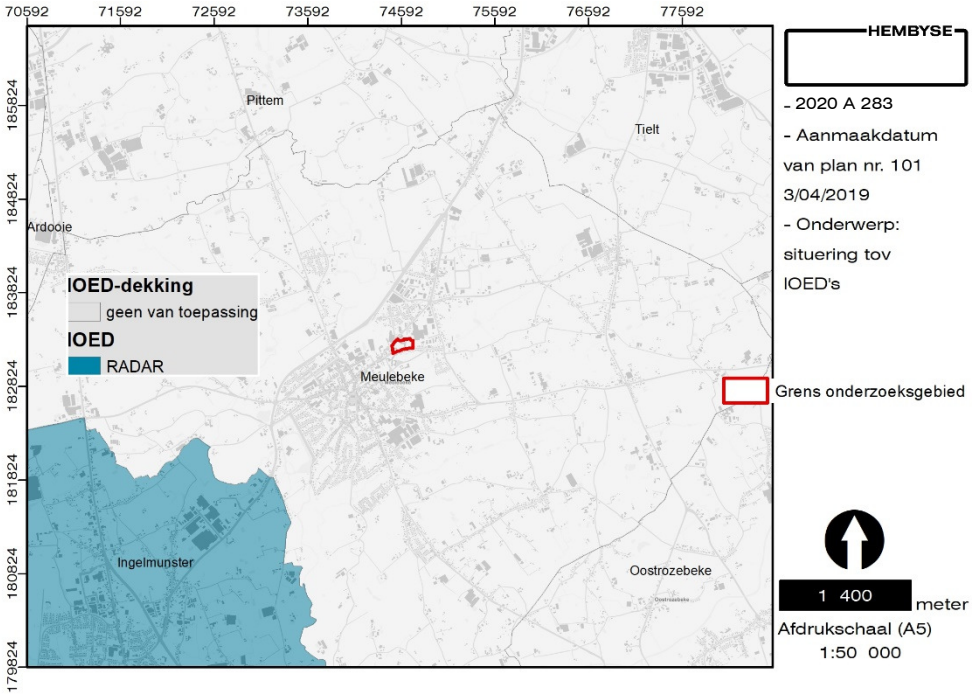
Bureaustudie	2017 K 320
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennende boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	
FASE 1	2019 C 303
FASE 2	2020 A 283
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	MEU-BON

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	Frank Develtere (Mulenbeca)	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	[redacted]	
	Privaatrechtelijk	~~Publiekrechtelijk~~
Omgevingsvergunning:	~~Stedenbouwkundige handelingen~~	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2020
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	113
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2020. *Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Bonestraat te Meulebeke, FASE 2*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 113, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	[redacted]
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BVBA
Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BVBA
Bevoegde IOED	(Nog) geen van toepassing
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	(Nog) geen van toepassing

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de IOED's.

ONDERZOEK:

Meulebeke, Bonestraat

ONDERDEEL 9

Assessment van archeologische data

- Prospectiefase 2

INHOUDSOPGAVE

1 Nieuwe archeologische data 2
1.1 Aanleiding en omstandigheden van het onderzoek 2
1.1.1 Fasering van het onderzoek 2
1.1.2 Personele en logistieke inzet - actoren 3
1.1.3 Uitvoeringsomstandigheden 4
1.1.4 Theorie versus praktijk: uitgevoerde proefsleuven 8
1.1.5 Methodiek en afwijkingen op de CGP 12
1.2 Aardkundige vaststellingen tijdens de proefsleuven 13
1.2.1 Putwandprofielen 13
1.2.2 Gevolgen voor de archeologische stratigrafie 17
1.3 Assessment van het sporenbestand 18
1.3.1 Verstoringen rondom het woonzorgcentrum 20
1.3.2 Sporen 19e-eeuwse hoevegebouwen 22
1.3.3 Sporen, zone “tuingedeelte” 25
1.3.4 Sporen, zone “parking” 34
1.3.4.1 Werkput 23 en 26 36
1.3.4.2 Werkput 24 en 25 44
1.3.4.3 Beschouwing van de prospectie van de kloostergebouwen 48
1.4 Assessment van vondsten en stalen 49
1.4.1 Conservatie-assessment van vondsten 49
1.4.2 Conservatie-assessment van stalen 49
2 Tussentijds besluit 50
3 Bibliografie voor deel 9 53
4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 9 55

1 Nieuwe archeologische data

1.1 Aanleiding en omstandigheden van het onderzoek

1.1.1 Fasering van het onderzoek

Er moet in dit dossier een onderscheid worden gemaakt tussen de projectfasen en de prospectiefasen:

- *Projectfase*: de fasering van de ontmanteling van de verschillende structuren binnen het onderzoeksgebied: klooster, tuinen, woonzorgcentrum, ...
- *Prospectiefase*: de fasering van de archeologische prospectie op basis van de projectfasen, dus op basis van de de facto beschikbaarheid van de terreinen

Het volledige uitgestelde vooronderzoek, zoals omschreven in de bekrachtigde archeologienota, is opgedeeld in verschillende prospectiefasen. Dit heeft verschillende redenen, niet in het minst omdat de gebouwen binnen het onderzoeksgebied in gebruik zijn en gefaseerd buiten gebruik gesteld worden.
Het is nu eenmaal niet mogelijk en niet wenselijk om kloosterlingen en ouderlingen abrupt aan de deur te zetten.
De afbraak van de gebouwen en de uitvoering van het archeologisch vooronderzoek is dus verbonden aan deze fasering. De projectfasering zelf, zoals voorgesteld in de bekrachtigde archeologienota, is echter ook onderhevig geweest aan verschillende wijzigingen, die een logistieke en economische basis hebben. Het Agentschap Onroerend Erfgoed gaat hier echter soepel mee om en wijzigingen aan een prospectiefasering zijn mogelijk, indien deze door de erkend archeoloog verantwoord worden[1].

De voorgestelde prospectiefasering in de bekrachtigde archeologienota is in een later stadium noodgedwongen aangepast. De uiteindelijke projectfasering omhelsde echter minder afzonderlijke fasen, waarbij uiteindelijk twee fasen in één archeologisch vooronderzoek zijn kunnen worden opgenomen (cf. infra).
Vanuit een archeologisch standpunt is het uitvoeren van een prospectie op een zo groot mogelijk terrein, dat in tijd aansluitend is, altijd voordeliger en beter dan een gefaseerde en “opgeknipte” prospectie. De redenen hiervoor zijn onder andere:

- een kleine oppervlakte biedt minder ruimtelijk en landschappelijk inzicht ten opzichte van een grotere oppervlakte
- bij het aantreffen van archeologische sporen, kunnen deze niet altijd in een breder ruimtelijk kader geïnterpreteerd worden, zelfs al zijn deze deel van een groter geheel binnen het eigenlijke onderzoeksgebied. Hoe kleiner de oppervlakte, hoe moeilijker de afweging wat betreft verder onderzoek.

[1] *Met dank aan Stani Vandecatsye en Sam De Decker voor de toelichtingen.*

In de definitieve fasering is er sprake van 4 projectfasen: de tuinzone in het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied (projectfase 1), de afbraak van het klooster aan de Bonestraat (projectfase 2), de afbraak van het woonzorgcentrum, de parking en de tuin (projectfase 3) en de afbraak van het meest recente deel van het woonzorgcentrum aan de Bonestraat (projectfase 4).
Uiteindelijk konden projectfasen 1 en 2 in één enkele prospectiefase uitgevoerd worden, waarbij de prospectie met ingreep in de bodem dus in één fase kon worden uitgevoerd, in plaats van twee kleinere. Dit stelde de erkend archeoloog ook in staat om de tuinzone en een deel van het voormalig kloostergebouw in één beweging te onderzoeken. Dit was prospectiefase 1 van de prospectie met ingreep in de bodem.[2]

Figuur 1. Definitieve fasering van het project.

In de winter van 2020 werd overgegaan tot fase 3 van het project, waarbij het de bedoeling was om het rusthuis af te breken en de proefsleuven rondom rond te trekken. **Dit is prospectiefase 2, die in voorliggend rapport wordt besproken.**

1.1.2 Personele en logistieke inzet - actoren

Zie: vigerende CGP.
Na de opmaak van een bekrachtigde archeologienota, waarin een programma van maatregelen voor een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven was opgemaakt, werd in januari 2020 overgegaan tot de uitvoering

[2] *De Smaele & Pieters, 2019.*

van het uitgesteld vooronderzoek. Dit uitgesteld vooronderzoek valt uiteen in verschillende prospectiefasen, zoals besproken in vorig hoofdstuk.

De huidige fase (projectcode 2020A283) werd uitgevoerd door Hembyse bvba (OE/ERK/Archeoloog/2017/00193), als rechtspersoon erkend archeoloog. De veldwerkleider voor het onderzoek was Bart De Smaele (erkend archeoloog, assistent-bodemkundige), met Hadewijch Pieters als assistent-archeoloog (en assistent-bodemkundige).
Alle geloofsbrieven zijn middels CV aantoonbaar.

Figuur 2. Panorama van het onderzoeksgebied (in oostelijke richting). Onder: sfeerbeeld tijdens het proefsleuvenonderzoek.

De grondwerken werden uitgevoerd door Monseré[3] uit Ingelmunster, er werd gebruik gemaakt van een 35-tons graafmachine op rupsen, voorzien van een tandenloze dieplepelbak van 2 meter breed.

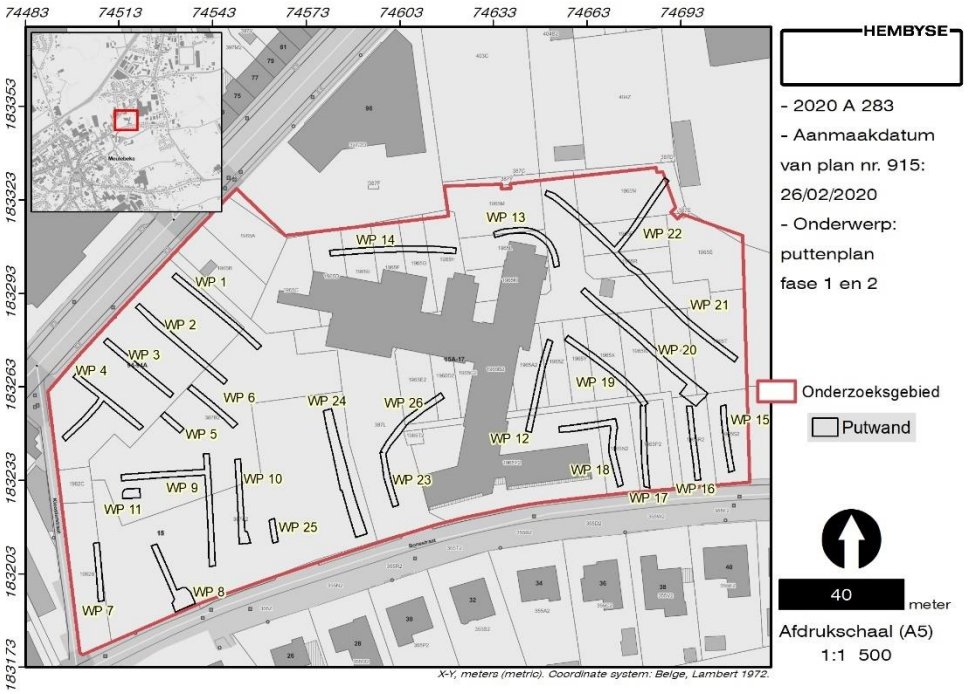
1.1.3 Uitvoeringsomstandigheden

Het terrein voor prospectiefase 2 viel uit elkaar in verschillende zones, die geen officiële benaming hebben gekregen, maar op terrein benoemd werden als:

- De zone met bomen ten noordoosten van het rusthuis
- Het af te breken rusthuis
- De zone van de parking

[3]De uitvoerder van de afbraakwerken stond tevens in voor de uitvoering van de grondwerken voor de prospectie met ingreep in de bodem.

Omwille van economische, logistieke en tijdsgebonden redenen diende de archeologische prospectie uitgevoerd te worden tijdens de afbraak van het rusthuis. Voorafgaand aan deze afbraak diende echter de teelaarde (of waar de aanwezigheid van teelaarde werd verondersteld, op basis van de vegetatie van gras) rondom rond het gebouw te worden verwijderd, zodat het afbraakpuin en de teelaarde niet met elkaar zouden worden vermengd. Ten noorden en oosten van het rusthuis was een gedeelte gras (niet verhard) aanwezig, waardoor besloten werd om in deze zones eerst een proefsleuf aan te leggen. Proefsleuven 12, 13 en 14 werden aangelegd om deze zones voorafgaand aan de afbraak te evalueren. Tijdens de afbraak werden dan de proefsleuven in het noordelijke en noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied aangelegd. Omwille van economische en tijdsgebonden redenen konden de bomen niet voorafgaand worden gerooid. Er werd dus gekozen voor een uitvoering waarbij op het tracé van de proefsleuven een aantal bomen werd gerooid, waarna de proefsleuf kon worden aangelegd. Dit zorgde voor een aanzienlijk verlaagd rendement van het archeologisch veldwerk. Op die manier werden proefsleuven 15 tot en met 22 aangelegd. Het sleuvenplan werd zo veel mogelijk gevolgd, al werden proefsleuven 17 en 18, alsook proefsleuf 22, aangepast op basis van voortschrijdende inzichten op terrein (voornamelijk de vaststelling van verstoringen).

Figuur 3. Omvattend puttenplan van fasen 1 en 2.

Wel kan hierbij opgemerkt worden dat de impact van de aanwezige bomen op het bestaande bodemarchief nefast was. Er was immers sprake van een slechte zichtbaarheid/leesbaarheid van de bodem, ten gevolge van de uitloging van de bodem rondom het wortelstelsel van de bomen. Dit manifesteerde zich tevens in

een erg losse, onstabiele en door wortels dooraderde bodem die niet altijd gemakkelijk tot een leesbaar vlak kon afgegraven worden of zelfs worden opgeschaafd. Bovendien leek de bodem als het ware “geschud” te zijn: het onverstoorde sediment (zie putwandprofielen) veel losser dan gewoonlijk, hiervoor is niet direct een verklaring te vinden. In de mate van het mogelijke en waar nodig werd hieraan echter verholpen door grotere zones met de schop op te schaven om alsnog een duidelijk beeld van het archeologisch vlak te verkrijgen. Bijgevolg had de aanwezigheid van diepe wortelstelsels dan ook geen impact op de kwaliteit van de archeologische waarnemingen.

Wat betreft de zone van de parking aan de Bonestraat, waar de resten van het voormalige klooster werden verwacht, bleek enerzijds dat één van de aanwezige bomen diende te worden behouden (als aanvulling op de reeds te behouden treurwilgen) en anderzijds dat het trekken van proefsleuven doorheen de bestaande toegangswegen (1 in het noorden, 2 in het zuiden) van het terrein tijdens de lopende bouwwerf, logistiek niet verantwoord was. Er was enerzijds sprake van de afbraakwerf van het rusthuis, maar anderzijds ook al de opbouw van appartementen in de zone van prospectiefase 1. Dit liet weinig ruimte voor het opbreken van de toegangswegen tot het terrein. Uiteindelijk is besloten één van de twee toegangswegen in de zone parking op te breken voor de aanleg van proefsleuf 26, met als specifieke doel het vaststellen van de aanzet van de verstoringen van de bouwput van het voormalige rusthuis (zie verder).

De economische realiteit is immers dat een dergelijk grootschalig bouwproject moeilijk kan gefaseerd en opgesplitst worden: er is -letterlijk- een machinerie in gang gezet die moeilijk kan worden gestopt, waarbij de vondst en de afbakening van een vlakdekkend te onderzoeken archeologische site de enige reden zou kunnen zijn om deze machinatie te onderbreken. Het tracé van de proefsleuven is op basis hiervan aangepast, er is gezocht naar een verantwoord evenwicht tussen de archeologische evaluatie van het terrein en de voortgang van het bouwproject. Bovendien was uit proefsleuven 13 en 14 gebleken dat de bouwput die is aangelegd voor de bouw van het rusthuis (en voornamelijk de kelder ervan) op de meeste plaatsen 10 tot 15 meter breder was dan het uiteindelijke gebouw.

Figuur 4. Zicht op de kelders tijdens de afbraak van het gebouw en na de afbraak van het gebouw.

Op die manier zijn proefsleuven 23 tot en met 26 aangelegd, waarbij proefsleuven 23 en 24 een deel van het voormalige klooster konden evalueren en proefsleuf 25 een deel van de bodem en de verstoring van het terrein kon evalueren. Proefsleuf

24 werd aangelegd in het tuingedeelte van de parking, waarbij rekening diende te worden gehouden met een te behouden boom en de toegangswegen tot het terrein. Om een betere dekking en ruimtelijk inzicht te krijgen op de mogelijk aanwezige sporen en structuren, werd de proefsleuf breder aangelegd dan voorzien.
Gezien de gekende verstoringen van het terrein en de bestaande toegangswegen tot de werf, werd proefsleuf 26 vanuit proefsleuf 23 diagonaal over het terrein aangelegd, om vast te stellen waar de verstoring van de bouwput daadwerkelijk begon. Dit lijkt op het grondplan een zeer brede verstoring, maar wanneer men de kelder van het gebouw aanschouwt, is dit niet geheel verwonderlijk.

Het onderzoek zelf kon in goede klimatologische omstandigheden worden uitgevoerd. Er was sprake van een koude temperatuur met sluiers van bewolking. De lichtintensiteit was niettemin optimaal om goede archeologische waarnemingen toe te laten.
De grondwatertafel in de noordelijke zone lag vrij hoog, er was dan ook sprake van een vrij natte en onstabiele bodem (cf. infra). Door de lage sporendensiteit was dit geen hindernis voor een goede registratie van de sporen en structuren.
In het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied lag de grondwatertafel minder hoog, er was dan ook sprake van de aanzet naar een landschappelijk hoger gelegen deel van het terrein (cf. infra).

1.1.4 Theorie versus praktijk: uitgevoerde proefsleuven

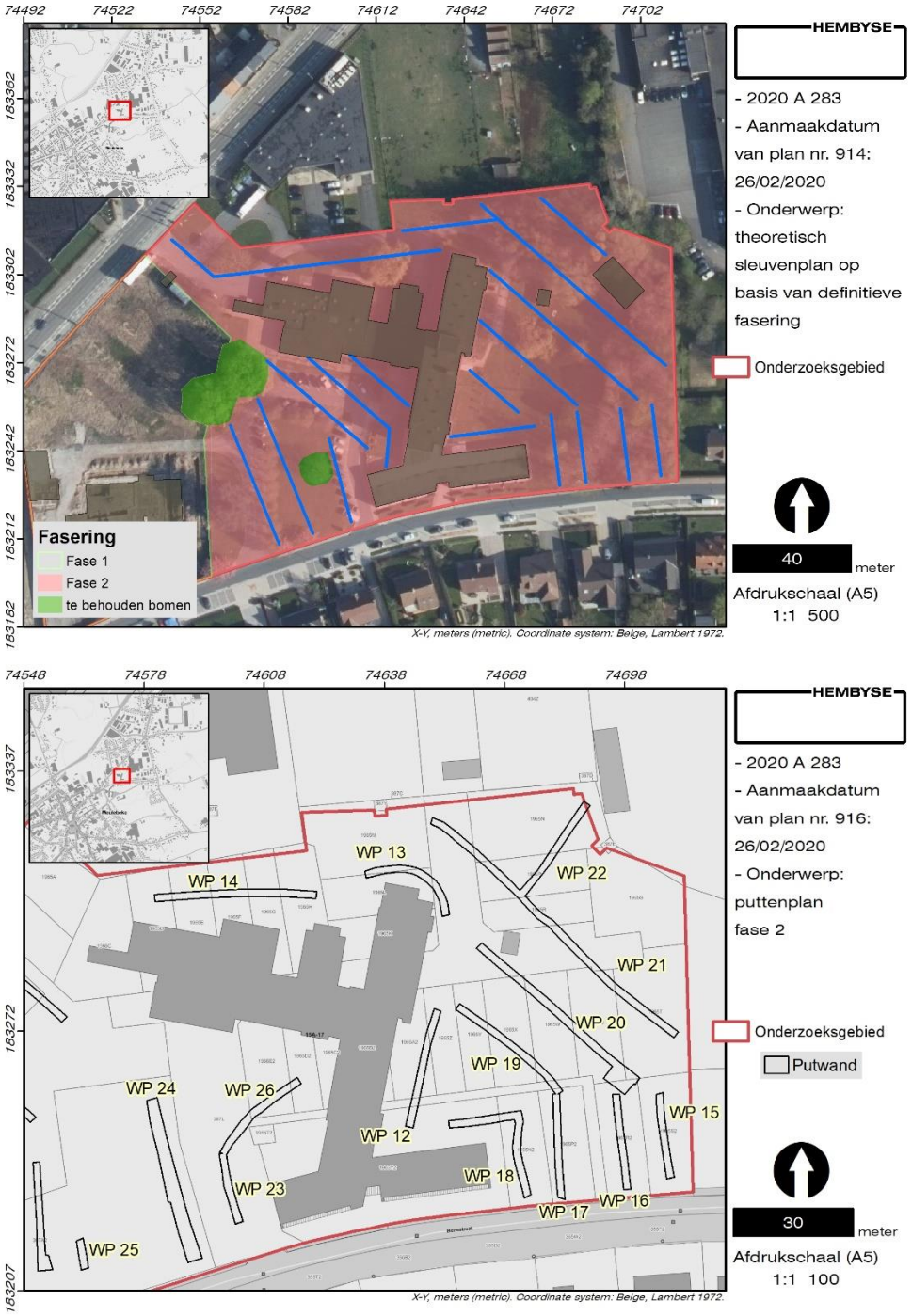
Het uittekenen van een proefsleuvenplan is steeds een theoretische benadering van een onderzoeksgebied, waarbij voor een positionering idealiter wordt gekeken naar:

- De gekende archeologische data – indien mogelijk laten aansluiten van oude en nieuwe archeologische data
- De topografie van het gebied – de sleuven streven naar het loodrecht doorsnijden van de lengteas van de hellingen
- De kennis van 18e en 19e -eeuwse perceelsgrenzen – deze oude grenzen worden bij voorkeur in een hoek van 45° doorsneden
- De bestaande obstakels en toegangen tot het terrein
- Een veiligheidsmarge ten opzichte van bestaande gebouwen of perceelsgrenzen (gewoonlijk een buffer van 3 meter)
- Een evenwichtige ruimtelijke spreiding van de proefsleuven

Het is het beleid van Hembyse bvba dat het eenvoudigweg oriënteren van proefsleuven op een bestaande perceelsgrens geen uitgebalanceerd proefsleuvenplan is, vandaar bovenstaande criteria, die ook hebben geleid tot het proefsleuvenplan voor het onderzoeksgebied aan de Bonestraat te Meulebeke. Het plan wordt ook steeds in een GIS-omgeving opgemaakt, op basis waarvan de assen van de proefsleuven op terrein worden uitgezet, gebruik makend van een Geomax Zenith 35PRO. De tijd waarin proefsleuven met lintmeters werden uitgezet,

gebruik makend van de stelling van Pythagoras ten opzichte van een hek of een haag aan de rand van het onderzoeksgebied, kan bijna tot het rijk der fabelen worden verwezen.

In realiteit zijn er echter altijd obstakels voor de uitvoering van een theoretisch sleuvenplan, al kan dit middels goede afspraken tot een minimum herleid worden.

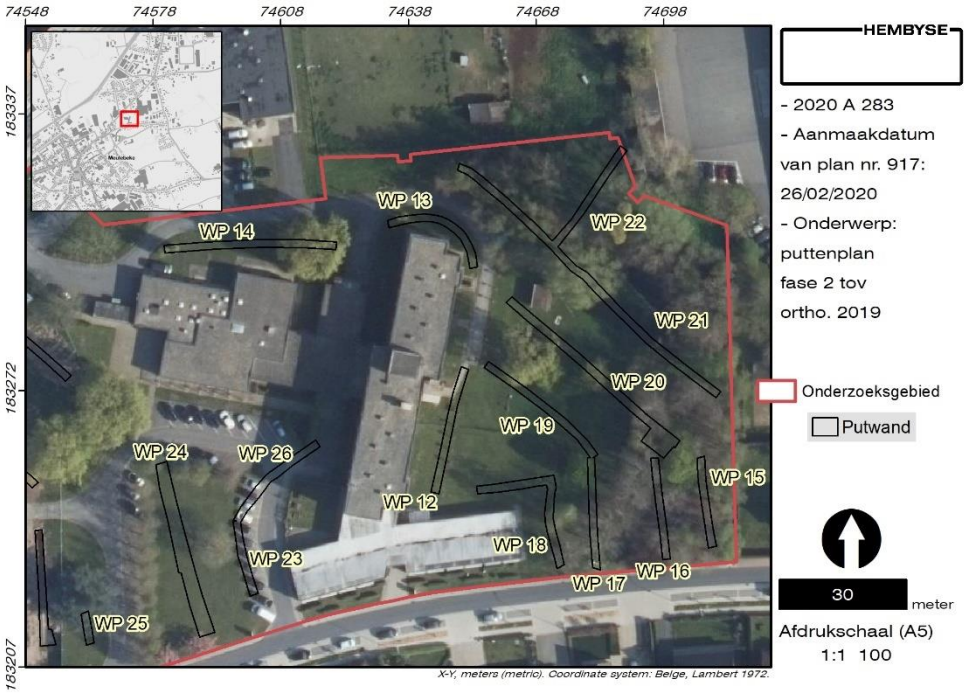
Figuur 5. Het theoretisch proefsleuvenplan (boven) ten opzichte van de uitgevoerde proefsleuven (onder).

In eerste instantie diende het sleuvenplan aangepast te worden om tegemoet te komen aan de logistiek van de afbraak van het centraal gelegen gebouw. Teneinde een zone te creëren waarop het bouwpuin gestockeerd kon worden, werd een aantal proefsleuven aangelegd langsheen het gebouw: werkput 12 bevindt zich aan de oostzijde van het gebouw en behelst een volledig nieuwe inplanting; werkput 13 werd aangelegd aan de noordelijke hoek van het gebouw en vindt aansluiting op de vooropgestelde proefsleuf langsheen de noordzijde van het gebouw; werkput 14 werd dan ook op dit vooropgestelde tracé aangelegd. Gelet op de aanwezigheid van een toerit tot de werf vanuit de Tieltstraat werd deze werkput echter wel een stuk ingekort teneinde deze toerit te vrijwaren voor de aan- en afvoer van containers. De aangetroffen totale verstoring van de bodem (zie putwandprofiel 4) deed ook besluiten dat het opbreken van de toegangswegen en het aanleggen van “meters sleuf” geen zin had. Bovendien was in proefsleuf 1 reeds een aanzienlijke verstoring van de bodem vastgesteld.

Ter hoogte van de voormalige tuinzone in het noordoostelijke deel van het terrein kon -mits het uithalen van een aantal bomen- het vooropgestelde proefsleuventracé in grote mate aangehouden worden. Wel dienden een aantal kleine aanpassingen te worden doorgevoerd. Vooreerst werd aan de noordzijde van werkput 17 een volgsleuf aangelegd om op deze manier aansluiting te vinden met de vooropgestelde proefsleuf langs de noordzijde van het gebouwtje aan de Bonestraat, alsook om voldoende dekking te krijgen in deze hoek tussen de gebouwen. Wel werd geopteerd om de korte proefsleuf parallel aan werkput 19 niet uit te voeren. Werkputten 20 en 21 werden in het noordwesten ingekort aangezien deze reeds aansluiting vonden bij werkputten 12 en 13 en er sprake was van een aanzienlijke bodemverstoring. Met andere woorden: de proefsleuven werden aangelegd tot de verstoring duidelijk werd vastgesteld. Ter hoogte van het verloederde zwembad (ten noorden van proefsleuf 21) werd om evidente redenen geen proefsleuf aangelegd.
Tot slot werd het tracé van werkput 22 aangepast: op terrein bleek het topografisch verval in noordelijke richting vrij sterk, waardoor werd geopteerd voor een lange (langer dan de voorziene sleuf, nvdr). loodrechte proefsleuf vanuit proefsleuf 21 naar de noordelijke hoek van het terrein. De volgsleuf aan de noordzijde van werkput 21 werd eveneens niet aangelegd aangezien in werkput 13reeds een aanzienlijke verstoring was aangesneden.

Ter hoogte van het parkinggedeelte aan de Bonestraat diende het sleuvenplan grondig aangepast te worden, omwille van de aanwezigheid van toeritten tot de werf die niet onderbroken konden worden omwille van logistieke redenen enerzijds en omwille van de aanwezigheid van een te behouden boom anderzijds. Hierdoor kwam de meest westelijke sleuf te vervallen. Om dit te compenseren werd ervoor gekozen om werkput 24 centraal in de groenzone aan te leggen, maar met een breder oppervlak, met name 3 tot 4 meter. Deze sleuf dekte het “bewaarde” deel

in de parking (ironisch genoeg bleek deze zone alsnog grondig verstoord, zie verder). In het noorden werd iets afgeweken van het oorspronkelijk voorziene tracé om ook hier de toerit niet te raken. Tevens werd afgezien van de vooropgestelde proefsleuven in de hoek van het gebouw: dit had te maken met de geregistreerde verstoring van de bodem rondom het rusthuis: er werd uitgegaan van een verstoring van 10 tot 15 meter "offset" aan de footprint van het gebouw. Daarom werd vanuit werkput 23 een volgsleuf aangelegd, tot deze verstoring effectief in het vlak werd vastgesteld.

Figuur 6. Het puttenplan van fase 2 ten opzichte van de meest recente orthofoto.

Er werd tijdens het proefsleuvenonderzoek tevens één kijkvenster aangelegd, in theorie worden kijkvensters, dwarssleuven en volgsleuven als volgt aangepakt

- *Dwarssleuven hebben tot doel de ruimtelijke samenhang tussen twee archeologische structuren in belendende proefsleuven te onderzoeken. Deze "dwarssleuven" kunnen ook de vorm van "volgsleuven" aannemen, indien deze tot doel hebben een welbepaalde structuur in het archeologisch vlak te volgen.*
- *Kijkvensters zijn uitgravingen annex aan de aangelegde proefsleuf en hebben tot doel een archeologische structuur ofwel volledig in het archeologisch vlak vrij te leggen (bijvoorbeeld een waterput of grote kuil), ofwel de ruimtelijke samenhang van verschillende sporen/structuren in een beperkt archeologisch vlak te onderzoeken. Een kijkvenster is traditioneel minimaal 6 x 6 meter en maximaal 13 x 13 meter in oppervlakte.*

In de Bonestraat werd één kijkventer aangelegd in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied. In de rest van het onderzoeksgebied was de aanleg van kijkvensters niet noodzakelijk, dit door de afwezigheid van relevante archeologische sporen en structuren enerzijds en de aanwezigheid van aanzienlijke verstoringen anderzijds. Ter hoogte van het parkinggedeelte was de “uitwijkmogelijkheid” voor het aanleggen van kijkvensters tevens zeer beperkt.
Er werd door de veldwerkleider geoordeeld dat de dekking en de ruimtelijke spreiding van de proefsleuven en kijkvensters voldoende statistisch representatie was en dus volstond voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en voor een waardering en afbakening van de archeologische site.

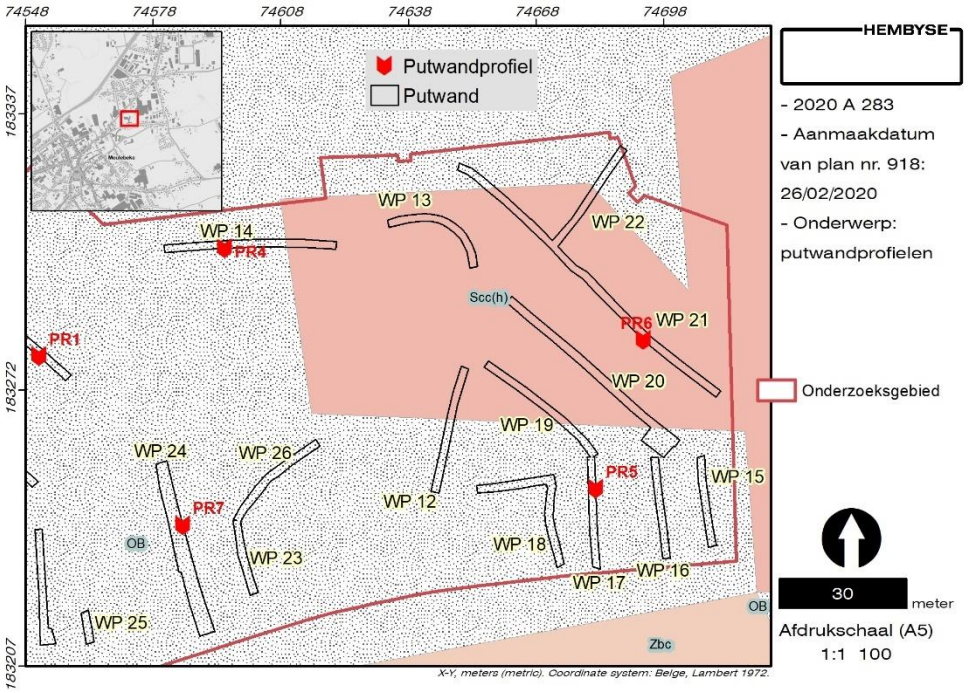
1.1.5 Methodiek en afwijkingen op de CGP

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk, versie 4.0. Met uitzondering van de dekkingsgraad van de proefsleuven, die verantwoord is in voorgaande hoofdstukken, zijn er geen afwijkingen op deze onderrichting, de uitvoering is gebaseerd op §8.3, §8.6 en§12.5 van de CGP.

1.2 Aardkundige vaststellingen tijdens de proefsleuven

1.2.1 Putwandprofielen

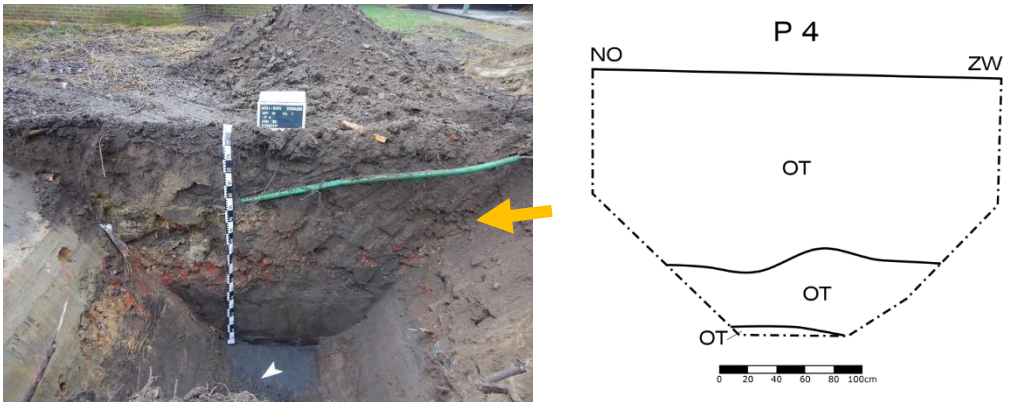
Het grootste deel van het onderzoeksgebied staat gekarteerd als OB, wat neerkomt op bebouwde gebieden. Enkel het noordelijke deel van het voormalige tuingedeelte wordt gekarteerd als bodemtype Scc(h), hierover verder meer.
In totaal werden vier putwandprofielen (4 tot en met 7) aangelegd, deze worden in onderstaande tekst besproken. Bij de foto van elk putwandprofiel wordt middels een pijltje het niveau van het eerste archeologisch vlak aangeduid.

Figuur 7. Situering van de putwandprofielen ten opzichte van de bodemkaart.

De putwandprofielen werden aangelegd in functie van wat op terrein werd waargenomen en niet in functie van de gekarteerde bodemeenheden.

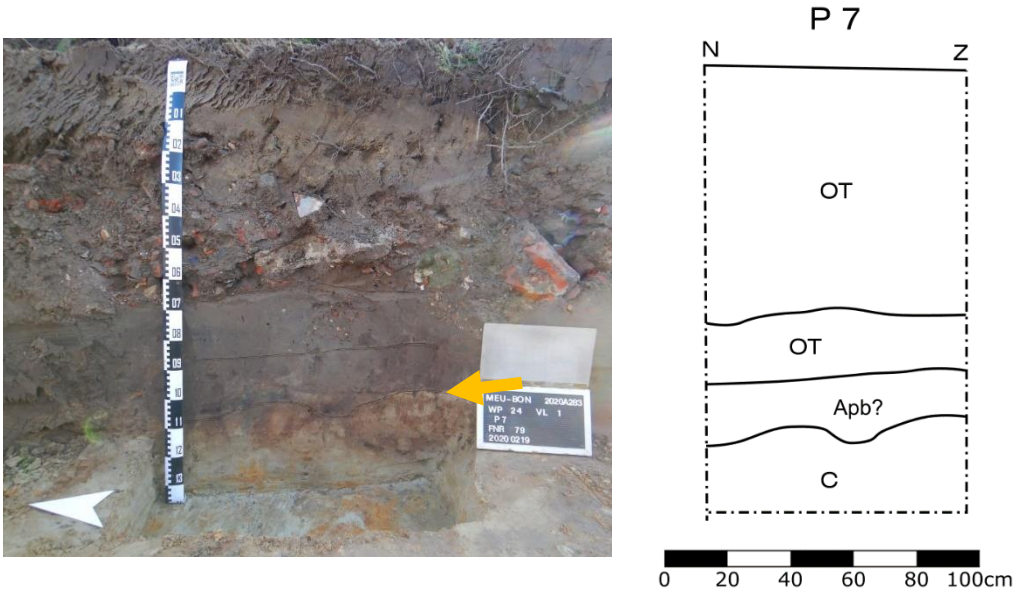
In de realiteit blijkt dat het onderzoeksgebied inderdaad bestaat uit bodems onderhevig aan een aanzienlijke antropogene impact. Het eerste putwandprofiel werd aangelegd in werkput 14 aan de noordzijde van het gesloopte rusthuis. Er was sprake van een aanzienlijke verstoring waarin verschillende ophogingslagen onderscheiden konden worden. Na de vaststelling van de verstoringen in proefsleuven 12 en 13 werd beslist om in proefsleuf 14 deze verstoring inzichtelijk te proberen maken. Ter hoogte van proefsleuf 14 kon dit immers ook veilig worden uitgevoerd (geen gebouwen).

Figuur 8. Putwandprofiel 4.

Het bovenste pakket van de verstoring kenmerkte zich door een vrij losse vulling van donkergrijs zand met erg veel bouwpuin in de bijmenging. De onderliggende ophogingslaag kenmerkte zich door een vrij steriel pakket donkergrijs zand waarin slechts kleine fragmenten bouwpuin te onderscheiden waren. De onderste ophogingslaag manifesteerde zich als een vochtig, vrij humeus pakket blauwgrijs zand. Ook hierin was gruis van bouwpuin te herkennen. De natuurlijke bodem werd hier niet bereikt: het putwandprofiel werd reeds gezet tot op een diepte van 2,10 meter onder het maaiveld en omwille van veiligheidsredenen werd besloten om niet dieper te graven.

In putwandprofiel 7 werd een vergelijkbaar antropogeen afdekkend pakket zichtbaar. Dit profiel werd aangelegd ter hoogte van werkput 24 en bevindt zich aldus in een zone waar uitbraaksporen van oudere structuren te verwachten waren. Het is dan ook niet geheel onverwacht dat ook hier sprake was van een puinrijk pakket, waarbij ook hier verschillende ophogingspakketten te onderscheiden zijn.

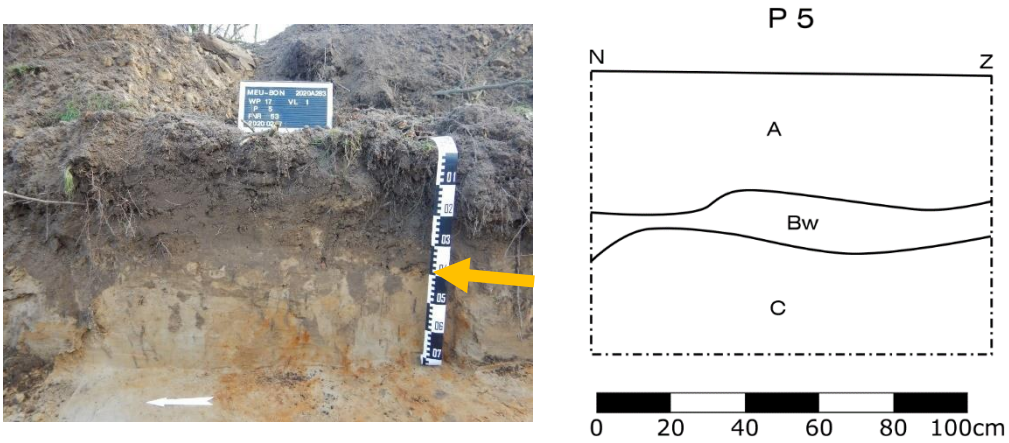

Figuur 9. Putwandprofiel 7.

Het bovenste pakket manifesteerde zich als een bruin tot grijs zand met een grote hoeveelheid en grote brokken bouwpuin. De onderliggende ophogingslaag bevat beduidend minder bouwpuin, hoewel enkele kleinere fragmenten bouwpuin in vrij grote getale aanwezig zijn. De onderliggende horizont kenmerkte zich door een bruin tot auberginekleurig pakket vrij steriel zand met een organische fractie die zich vooral op de overgang naar de C-horizont manifesteert. De overgang naar deze laatste verliep erg geleidelijk en kenmerkte zich door een uitloging van dit organisch materiaal. De C-horizont zelf bestond hierdoor uit een bovenste laag gemarmerd zand die geleidelijk overgaat naar een meer homogeen bleekgrijs zand met oranje gleyvlekken.

De overige twee putwandprofielen werden aangelegd ter hoogte van het voormalige tuingedeelte van het zorgcentrum, waar nauwelijks sprake van bebouwing is geweest. Dit uitte zich bijgevolg in een heel andere bodemgesteldheid waarbij niettemin gesproken kan worden van een verstoring van de natuurlijke bodemopbouw.
Putwandprofiel 5 werd aangelegd in het zuidelijke deel van de tuinzone, en kenmerkte zich door een “klassieke” A-B-C-opbouw, met volgende nuance. Er is sprake van een A-horizont die gekenmerkt wordt door een bruingrijs vrij los, ietwat verrommeld pakket zand met heel wat planten- en bomenwortels in de bijmenging. Dit zet zich in mindere mate verder in de onderliggende, bleke verweringshorizont die een duidelijke overgang naar de C-horizont maakt. Er is enkel sprake van bioturbatie (verwering = suffix ‘w’) door dieren zoals mollen en regenwormen, wat wijst op een erg jonge verwering van de A-horizont. Dit doet dan ook het vermoeden

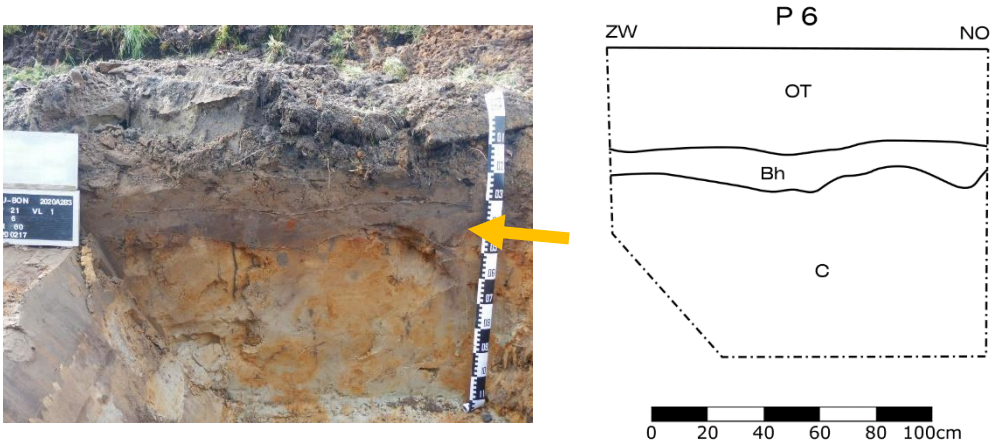
rijzen dat er sprake is van een afgraving van het terrein, waarbij de oorspronkelijke Holocene A- en B-horizonten (van een akkerland ?) verdwenen zijn en na verloop van tijd zich een nieuwe B-horizont ontwikkeld heeft. Deze Bw-horizont kan zich in de afgelopen 100 jaar hebben ontwikkeld, of zelfs recenter.

Figuur 10. Putwandprofiel 5.

Het onverweerde sediment zelf vertoont hier grote overeenkomsten met de C-horizont zoals deze werd vastgesteld ter hoogte van putwandprofiel 7, met name een vrij homogeen bleekgrijs zand met gleyverschijnselen.

Ter hoogte van putwandprofiel 6 werd een andere bodemopbouw aangetroffen. Hier is sprake van een bovenste pakket bruingrijs los zand met heel wat planten- en bomenwortels in de bijmenging, maar dat tevens duidelijk sporen van vergraving vertoont. De overgang naar de onderliggende B-horizont is vrij duidelijk, en bovendien lijkt deze B-horizont niet overal even goed bewaard te zijn.

Figuur 11. Putwandprofiel 6.

Deze B-horizont kenmerkte zich door een auberginekleurig zand (organisch, onderhevig aan uitloging) waarin zeer sporadisch enkele fragmenten ijzerkorst te herkennen zijn die wijzen op de voormalige aanwezigheid van een Bs-horizont. Dit komt echter niet volledig overeen met het gekarteerde bodemtype Scc(h) aangezien dit bodems zijn met een (al dan niet verbrokkelde) Bt-horizont. De bodemkundige eenheid Scc(h) staat immers beschreven als matig droge lemige zandgronden met verbrokkelde textuur-B-horizont. Deze bodems met een gedegradeerde textuur-B-horizont hebben een bouwvoor van 25 à 30 cm dikte en met een donkere grijsbruine kleur die in sommige gevallen rust op een weinig duidelijke kleur-B-horizont. De Bt-horizont (i.e. inspoeling van lutum of kleideeltjes die kleiner zijn dan 2 μm) begint op een diepte van 40 tot 100 cm en wordt gekenmerkt door een (geel)bruine kleur in het bovenste gedeelte met bleekbruine zandige strepen en vlekken. In het onderste gedeelte is sprake van gley-verschijnselen, die voorkomen vanaf 60 à 90 cm. De verbrokkelde textuur B-horizont wijst op een voormalig gebruik als akkerland. De bodem in dit deel van het onderzoeksgebied lijkt eerder aan te sluiten bij de meer zuidelijk gekarteerde eenheid Zbc, waarbij een vrij harde, droge zandgrond met verbrokkelde textuur B-horizont aanwezig is. Dit lijkt ook meer aan te sluiten bij wat in de prospectie aan de Meentakstraat te Meulebeke is aangetroffen.[4] De verbrokkelde textuur B-horizont is in deze een verbrokkelde Bs-horizont.

De overgang naar de onderliggende C-horizont is zeer scherp: er is nauwelijks sprake van een natuurlijke verwering. Deze C-horizont heeft dezelfde kenmerken zoals ook ter hoogte van putwandprofielen 5 en 7 werd vastgesteld, al valt wel op dat in dit deel van de tuinzone sprake is van meer gleyverschijnselen. Dit werd eveneens duidelijk bij de aanleg van het vlak, en van de putwandprofielen, waarbij het grondwater duidelijk zat te “steken” tegen het archeologisch niveau waarop het vlak van de proefsleuf was aangelegd.

1.2.2 Gevolgen voor de archeologische stratigrafie

Op basis van de bovenstaande gegevens kan worden gesteld dat de stratigrafie van de site samenhangt met de topografie ervan. Op basis van de bestaande en nieuwe aardkundige data lijkt het onderzoeksgebied zich op de rand van een kleine heuvelrug te bevinden, die in noordwestelijke richting sterk daalt. De heuvelrug zelf stijgt in zuidelijke en zuidoostelijke richting, om verder richting de Lapperbeek terug te dalen. Ook daar duiden controleboringen op een overgang van bodems met de gekarteerde eenheid Scc(h) naar Pep[5].

Op basis van de putwandprofielen en de proefsleuven lijkt er dus een archeologisch niveau aanwezig te zijn dat zich onder de teelaarde en/of antropogene aanvullingen bevindt. De oorspronkelijke bodemopbouw, die in hoofdzaak kan teruggebracht worden tot de eenheid Scc(h) zoals deze in het noordoosten van het

[4] *De Smaele & Pieters, 2017.*
[5] *De Smaele & Pieters, 2020.*

onderzoeksgebied gekarteerd staat, is nagenoeg volledig verdwenen en sluit bijgevolg meer aan bij de gekarteerde bodemeenheid OB. Deze antropogene ingrepen kunnen in het grootste deel van het onderzoeksgebied teruggebracht worden tot de verschillende bouw- en afbraakfase van het woonzorgcentrum, maar dit geldt niet voor het beboste tuingedeelte. Hier is de antropogene impact op het bodemarchief geen bouw en sloop, maar mogelijk een vertuining. Na de bouw van het woonzorgcentrum aan het einde van de 20e eeuw is in de tuinzone een vlak aangelegd veld te zien (luchtfoto, zie archeologienota), dat pas daarna bebost is. Het vermoeden bestaat dan ook dat de vertuining gepaard is gegaan met het nivelleren van het terrein. De bewaring van het bodemarchief is ook hier matig tot slecht.
Bijgevolg kan geconcludeerd worden dat er sprake is van één archeologisch niveau in een (landelijke) site met een eenvoudige horizontale stratigrafie. Dit niveau bevindt zich op de onverstoorde quartaire sedimenten.

1.3 Assessment van het sporenbestand

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden verschillende grondsporen aangetroffen, die hieronder besproken worden. Alle in de tekst besproken en vermelde archeologische sporen, alsook de archeologische objecten die tijdens het onderzoek werden aangetroffen, kunnen meer gedetailleerd teruggevonden worden in de Inventaris van de Sporen en de Roerende Archaeologica in de bijlage van deze nota. Over het algemeen kan gesteld worden dat de sporendensiteit relatief laag was.

Binnen prospectiefase 2 kunnen vier afzonderlijke zones worden afgelijnd, en dit op basis van:

- Een specifieke archeologische verwachting (zoals het voormalige kloostergebouw, of de hoeve in het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied)
- Een eerder generieke archeologische verwachting, die echter op basis van het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek in de nabije omgeving tot de Romeinse periode kan teruggebracht worden (het beboste tuingedeelte ten oosten van het rusthuis en ten noorden van de historische hoeve)
- Hun situering binnen de onderdelen van het voormalige rusthuis (sporen ter hoogte van het parkinggedeelte en rondom het voormalige rusthuis)

Er is binnen de vastgestelde grondsporen sprake van:

- Recente bodemverstoringen
- Grondsporen van biogene aard
- Grondsporen van archeologische aard

Wat betreft de archeologische sporen is er sprake van verschillende types. In eerste instantie is er sprake van antropogene grondsporen, zich uitend in uitgravingen (“surface”) en sedimenten (“deposit”) waarbinnen zo goed als geen bodemvorming is opgetreden, noch chemisch (uitloging), noch fysisch (bioturbatie).

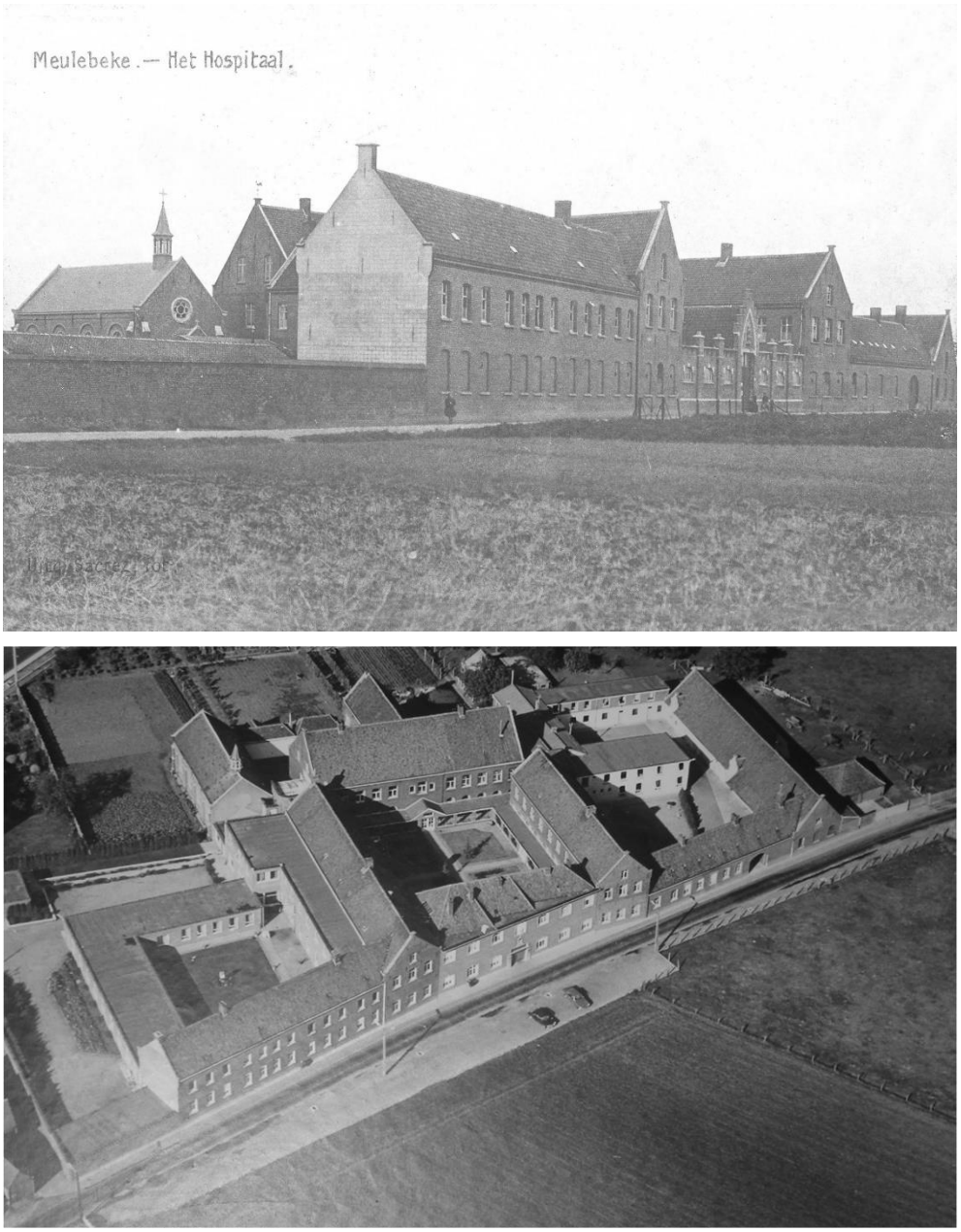
De herkenning en interpretatie van de grondsporen geschiedde dus voornamelijk op basis van de bodemvorming (of het gebrek daar aan) in deze individuele sedimenten, de vorm van de insteek van de grondsporen (rond, ovaal, lineair, ... in tegenstelling tot vaag, grillig en diffuus in het geval van biogene grondsporen), de bijmenging (aardewerk) en de onderlinge verbanden (rechthoekige structuren, oplijningen van sporen, ...). De aflijning van de sporen is voornamelijk op basis van de ervaring van het onderzoeksteam gebeurd.

Een tweede type van archeologische sporen zijn de resten van muurwerk. In de nota van prospectiefase 1 zijn in grote lijnen drie bebouwingsfasen afgelijnd, die in deze prospectiefase slechts voor een deel konden worden herkend:

1. 1822-1914
2. 1914-1970
3. 1970-2019

De aangetroffen sporen en structuren tijdens prospectiefase 2 zijn te verbinden aan de fase 1914-1970 (zie verder).

Het parkinggedeelte van prospectiefase 2 was immers slechts ten dele dooraderd met muurwerk van het voormalige klooster. Het trachten te identificeren van de verschillende structuren is gebeurd op basis van de Atlas der Buurtwegen, de luchtfoto's van het gebied uit de periode 1960-1970 en de luchtfoto's van het gebied uit de periode 2017-2018.

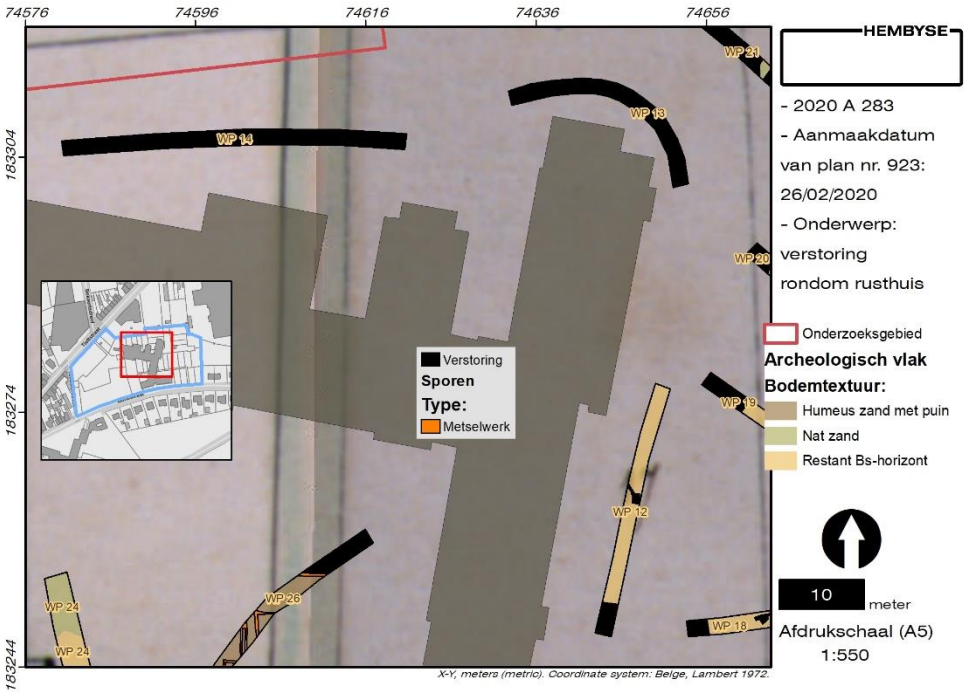

Figuur 12. Boven: foto van het klooster voor 1914. Onder: luchtfoto van het klooster zoals het bestond in de periode 1914-1970.

In volgende hoofdstukken worden de vier bovenvermelde zones afzonderlijk besproken.

1.3.1 Verstoringen rondom het woonzorgcentrum

Het onderzoeksgebied is geen gaaf en onbeschreven blad, zo bleek uit de grondsporen in de proefsleuven rondom het voormalige rusthuis: in werkputten 12, 13 en 14 was immers uitsluitend sprake van recente (Antropocene) bodemverstoringen.

Figuur 13. Overzichtsplan van de verstoringen rondom het gesloopte rusthuis.

Enkel in werkput 12 was nog sprake van een gedeeltelijk bewaarde natuurlijke bodemopbouw. Het zuidelijk deel van deze proefsleuf was verstoord door de aanwezigheid van uitgravingen voor nutsleidingen die aansluiting vonden bij de gebouwen langsheen de Bonestraat. Halverwege de sleuf werd een verstoring aangetroffen die verklaard kan worden door de aanwezigheid van elektriciteitskabels die het tuinpad naar het kapelletje in het tuingedeelte van verlichting moesten voorzien. Het grootste deel van de proefsleuf werd gekenmerkt door een vrij natte bodem met gleyverschijnselen en uitgeloogde zones (bioturbatie).

Werkputten 13 en 14 echter waren volledig verstoord, en dit tot op vrij grote diepte (cf. supra: putwandprofiel 4). Er was sprake van een dik pakket aangevulde grond met grote stukken bouwpuin (baksteen, beton, nutsleidingen, plastiek,...) in de bijmenging. De bodemopbouw was hier volledig vernietigd en het hoeft dan ook niet te verwonderen dat hier geen archeologische grondsporen werden aangetroffen.

De bodemverstoringen zelf kunnen hoogstwaarschijnlijk in verband gebracht worden met de afbraak van de oude kloostergebouwen en de nieuwbouw van het rusthuis in de jaren ’70 en ’80 van vorige eeuw. Het is dan ook opvallend dat deze diepe verstoringen doorlopen tot in proefsleuf 21 en 22. Het lijkt er dus op dat het volledige noordelijke deel van het onderzoeksgebied aan diepe uitgravingen onderhevig is geweest. Dit is vergelijkbaar met wat in proefsleuven 1 tot en met 3 in prospectiefase 1 is aangetroffen, maar dan dekkend in oppervlakte. Heeft men hier zand uitgegraven voor de productie van mortel ? In ieder geval is het duidelijk

dat de noordelijke perceelsgrens samenvalt met een zonk in het terrein, heden is dit nog zichtbaar in de schapenweide ten noorden van het onderzoeksgebied. In combinatie met de gegevens uit proefsleuf 26 kan worden gesteld dat er een combinatie is van een verstoring door de aanleg van de bouwput voor het Sint-Vincentius woonzorgcentrum en een grote, niet nader gedefinieerde verstoring van de bodem in het volledige noordelijke deel van het onderzoeksgebied (vanaf de perceelsgrens tot grosso modo het zwembad).

De afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van deze zone werd gemaakt en op basis van verschillende elementen werd deze zone **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

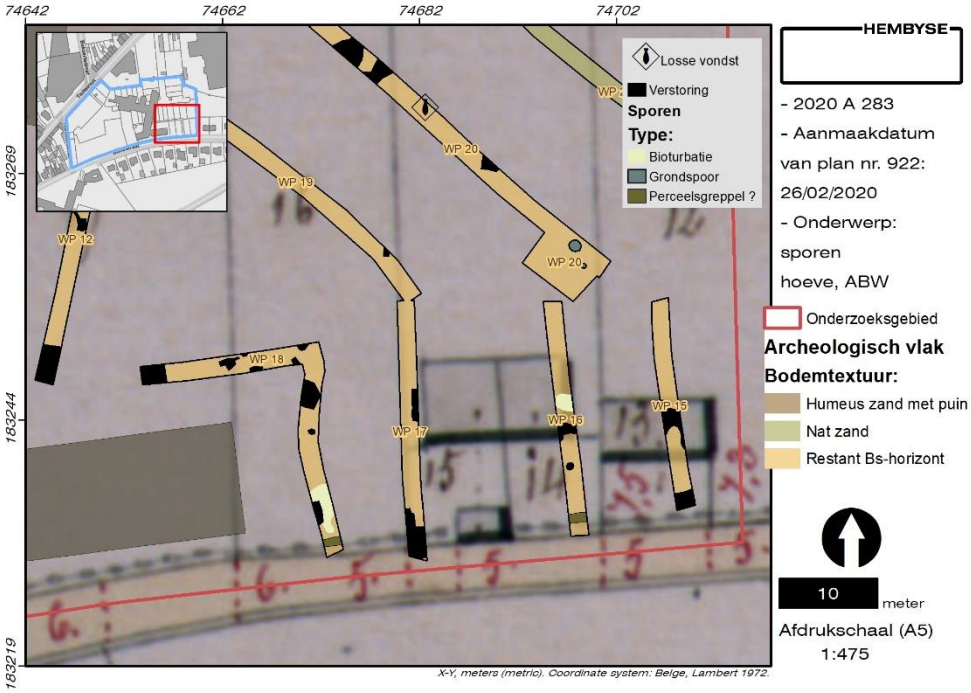
- Er werden geen sporen aangetroffen met een potentieel op kenniswinst of kennisvermeerdering.
- De aangetroffen grondsporen zijn zeer recent van datering, met name in de 20e eeuw.
- De sporen duiden op een diepgaande verstoring van de zone rondom het voormalige rusthuis, vermoedelijk gerelateerd aan het uitgraven van de bouwput.
- ⇨ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**
- ⇨ **Een vlakdekkend onderzoek van deze zone of structuren in deze zone levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

1.3.2 Sporen 19e-eeuwse hoevegebouwen

In de zuidoostelijke hoek van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de Bonestraat, was sprake van een specifieke verwachting naar de aanwezigheid van de resten van de hoevegebouwen die op het historische kaartenmateriaal worden weergegeven, dit sinds de eerste helft van de 19e eeuw. De hoeve werd -op basis van de weergave op de topografische kaarten van het NGI- gesloopt tussen 1939 en 1969. Men zou verwachten dat een hoeve die nagenoeg zo'n 100 jaar langsheen de Bonestraat gelegen was toch enige sporen zou achterlaten in het bodemarchief. Echter, met uitzondering van enkele uitbraaksporen -die eerder vrij beperkt in omvang zijn- werd niets van deze hoeve aangetroffen.
Het is opvallend dat een nederzetting die grosso modo 150 jaar heeft bestaan nagenoeg geen archeologische weerslag heeft. De archeologische denkoefening is gemaakt dat indien er geen historisch kaartenmateriaal beschikbaar was geweest, dan zou deze nederzetting volledig aan het archeologisch zicht zijn onttrokken geweest. De aard van de nederzetting en de manier waarop deze gebouwd is (geen paalkuilen) is hiervoor de oorzaak. Het is noodzakelijk om dus grondig na te denken over het feit dat álle nederzettingen die niet voorzien zijn van ingegraven structuren (paalkuilen, greppelsystemen) volledig aan het archeologisch zicht zijn onttrokken. Dit geldt voor landelijke nederzettingen uit de 19e en 18e eeuw,

maar eigenlijk ook voor nederzettingen uit de late Middeleeuwen. Het is dan ook een cynische samenloop van omstandigheden dat van een periode in de geschiedenis waarin Vlaanderen zeer dicht bevolkt was, de kleinere landelijke nederzettingen, bestaande uit één of twee gebouwen, geen of zeer weinig archeologische weerslag hebben. Op basis van uitsluitend archeologische gegevens zou een onderzoeker dus tot de conclusie kunnen komen dat de bevolking van de Lage Landen in de 14e tot de 20e eeuw -ruw gesteld- bijna geconcentreerd was in dorpskernen, steden en sites met walgracht. Dit was echter niet het geval en het is frappant om te denken over “onzichtbare” nederzettingen in periodes van de geschiedenis waarvoor geen kaartenmateriaal en geschreven bronnenmateriaal voorhanden is.

Opvallend was ook de afwezigheid van enig archeologisch vondstmateriaal, iets wat eigenlijk opgaat voor nagenoeg het volledige onderzoeksgebied.

Figuur 14. Overzichtsplan van de sporen rondom de hoeve zoals gekarteerd op de Atlas der Buurtwegen. .

In werkput 15 werd enkel een uitbraakspoor aangetroffen in het zuidelijke deel van de proefsleuf, tegen de Bonestraat aan. In dit pakket vrij vettig donkergrijs zand waren heel wat losse fragmenten baksteen aanwezig die hoogstwaarschijnlijk afkomstig zijn van het voormalige hoevegebouw. De verstoring die verderop in de werkput werd aangetroffen was eerder steriel: daarin werd geen materiaal aangetroffen wat het dus moeilijker maakt om deze onlosmakelijk met de hoeve te associëren. Wél bevindt deze verstoring zich centraal in het gebouw zoals dat op de Atlas der Buurtwegen gekarteerd staat. Opvallend is ook dat de verstoring die zich op ongeveer dezelfde hoogte in werkput 16 bevindt ongeveer naadloos

overeenkomt met de zuidgevel van een tweede hoevegebouw. De vulling van deze verstoring bestond uit minder vettig zand, eerder bruinbeige van kleur en met een matige fractie aan bouwpuin in de bijmenging. Verder naar het westen werd -eveneens op ongeveer dezelfde hoogte- in werkput 17 een kleine verstoring in de putwand aangetroffen, die -na confrontatie met het historische kaartenmateriaal- eveneens in verband gebracht kan worden met het hoevegebouw: deze keer met de westelijke korte gevel van het gebouw. Tevens werd in deze proefsleuf langs de straatzijde een verstoring aangetroffen die qua vulling erg gelijkt op deze langs de straatzijde in werkput 15. Aangezien hier geen gebouwen gekarteerd staan, lijken deze verstoringen eerder verband te houden met het wegtracé. Opmerkelijk is wel dat in werkputten 16 en 18 sprake is van een greppelsegment op dezelfde hoogte als de voornoemde verstoringen. Een perceelsgreppel langsheen een wegtracé komt sinds mensenheugenis voor en is nog steeds sterk aanwezig in het hedendaagse landschap. Mogelijks kan hier de hypothese vooropgesteld worden dat een deel van de greppel gedempt werd met het bouwpuin van de voormalige hoeve, op die plaatsen die zich het dichtste bij de bebouwing bevonden terwijl de greppelsegmenten verder verwijderd van het hoevecomplex met de omliggende "propere" grond werden aangevuld ?
Tot slot kan nog opgemerkt worden dat de verstoringen die werden aangetroffen in werkput 18 eerder verband houden met het recentere rusthuiscomplex dan met het 19e-eeuwse hoevegebouw. Deze verstoringen getuigen immers van de aanwezigheid van nutsleidingen (waterafvoer en elektriciteit).

De afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van deze zone werd gemaakt en op basis van verschillende elementen werd deze zone **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

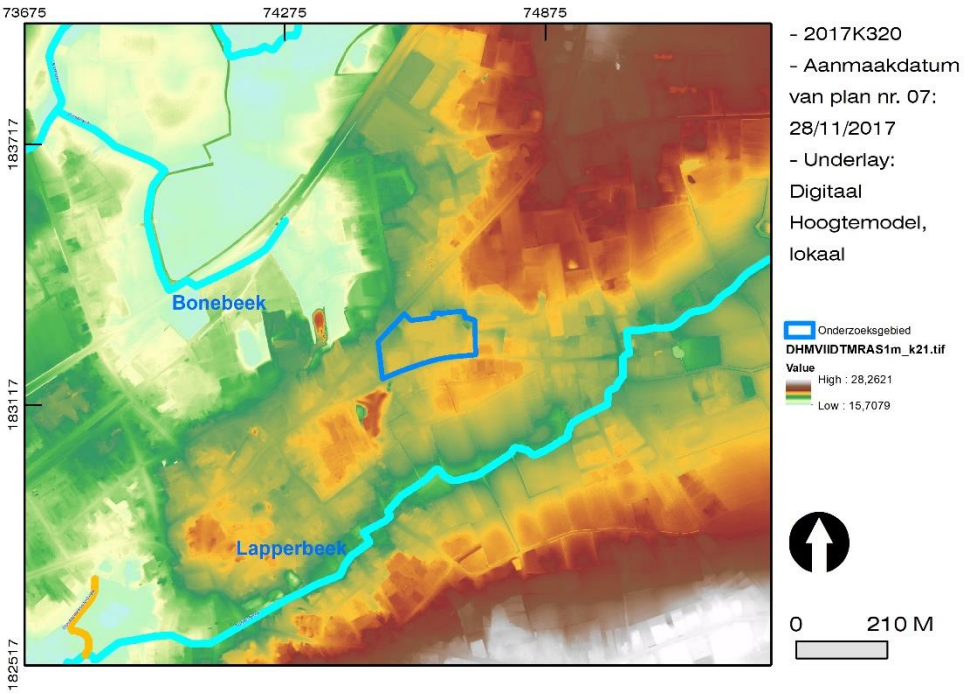
- Er werden geen sporen aangetroffen met een potentieel op kenniswinst of kennisvermeerdering.
- De aangetroffen grondsporen zijn zeer recent van datering, met name in de 20e eeuw.
- De sporen duiden op het afbreken van de hoevegebouwen en het nivelleren van het tuingedeelte, goed bewaarde muurresten of andere sporen van activiteiten rondom een hoevegebouw werden echter niet aangetroffen.

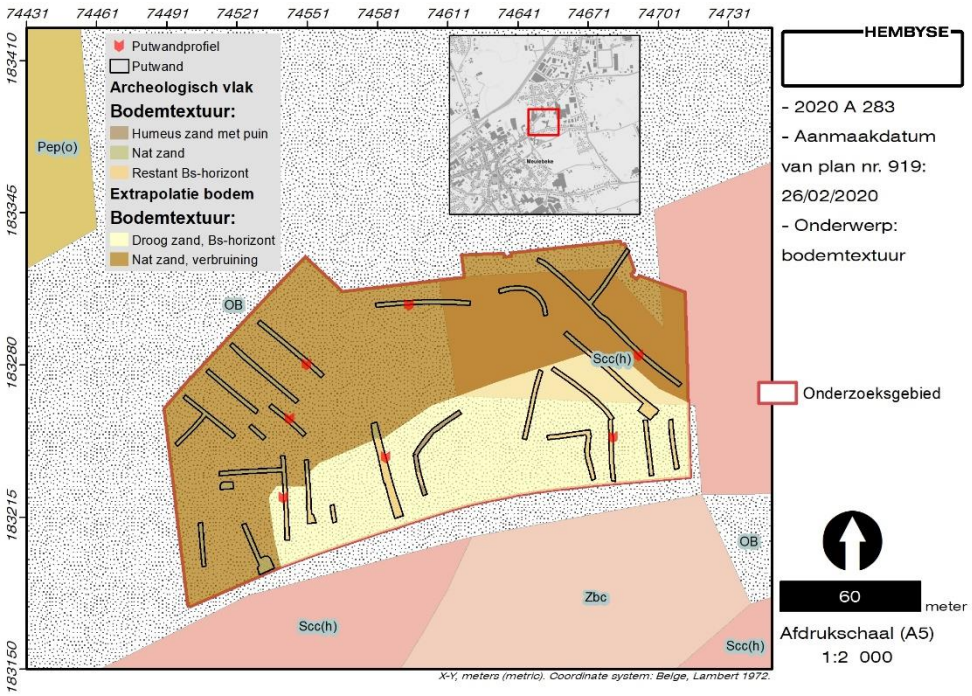
⇨ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**

⇨ **Een vlakdekkend onderzoek van deze zone of structuren in deze zone levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

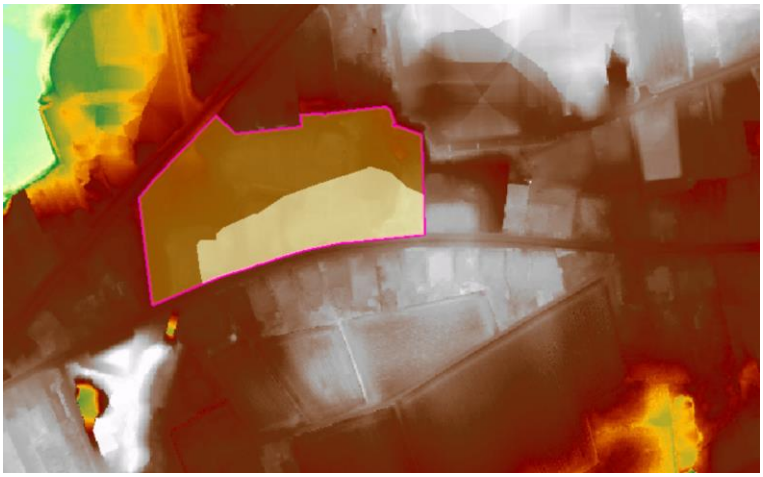
1.3.3 Sporen, zone “tuingedeelte”

Ter hoogte van het tuingedeelte was geen specifieke verwachting naar sporen van een bepaalde aard of periode: op basis van de bureaustudie was immers duidelijk geworden dat dit deel van het onderzoeksgebied steeds in gebruik was als akkerland of tuin en er dus een vrij algemene archeologische verwachting vooropgesteld kon worden. Wel zijn in de nabije omgeving reeds heel wat archeologische sporen en structuren uit de Romeinse periode aangetroffen, en het valt dan ook niet te verwachten dat ook in dit deel van het onderzoeksgebied enkele sporen gedocumenteerd werden die in deze periode gedateerd kunnen worden.
In eerste instantie werd duidelijk dat het noordelijke del van het onderzoeksgebied zwaar verstoord was (cf. supra). Dit werd duidelijk in werkputten 20 en 21. In deze werkputten werd ook de overgang aangetroffen van een meer hoge en droge bodem naar een zeer natte bodem. Dit is zonder meer de aanzet naar het laaggelegen gebied dat bekend staat als “De Gavers”. Dit is zonder meer duidelijk bij het raadplegen van het DHMVII, waarbij de Bonestraat zich op een smalle tong in het landschap bevindt. Dit betekent dus ook dat de historische bewoning zich waarschijnlijk langsheen de lengteas van deze tong concentreert, wat bevestigd wordt door het uitgebreide onderzoek van de collega’s van firma BAAC Vlaanderen in het gebied van de Gavers (zie ook de archeologienota voor de site Bonestraat, waarin dit onderzoek wordt besproken).

>> volgende pagina

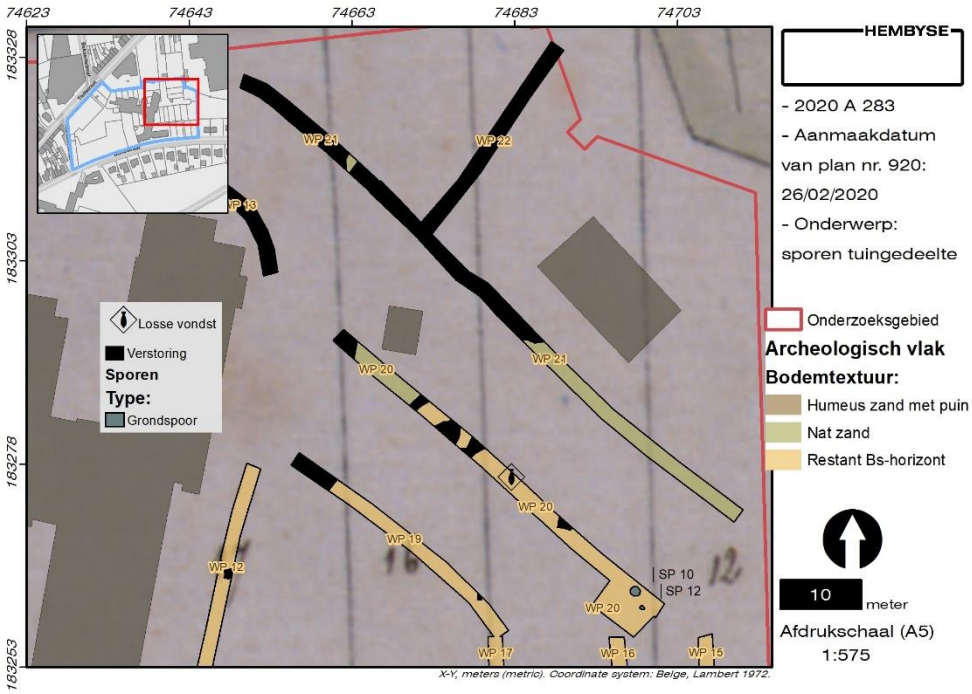
Figuur 15. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII. Onder: extrapolatie van de bodemgesteldheid binnen het onderzoeksgebied, op basis van de vastgestelde bodemvorming, ten opzichte van de bodemkaart en van het DHMVII.

Het tragische is natuurlijk dat deze tong al grotendeels ontwikkeld is tot woongebied en dat het archeologisch kennispotentieel dus in het allerbeste geval versnipperd is. Enkel het akkerland aan de Karel Van Manderstraat (ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied aan de Bonestraat) resteert en het onderzoek hiervan zal duidelijke inzichten aanbrengen over de gebruikshistoriek van deze landtong.

Binnen het onderzoeksgebied aan de Bonestraat kon de overgang tussen de natte en droge bodems worden afgelezen uit de resten van de Holocene bodemvorming in het aangelegde archeologische vlak. De drogere gronden kenmerkten zich door resten van een Bs-horizont en de nattere gronden kenmerkten zich door gley- en reductieverschijnselen. Uiteindelijk blijft binnen het onderzoeksgebied dus een strook van ongeveer 50 meter over, die aansluit bij een lokale topografische verhoging tussen de Bonestraat en de Karel Van Manderstraat. Op basis van de bestaande archeologische kennis voor de regio (ook dankzij het onderzoek van de collega's van de firma BAAC Vlaanderen) kan met enige zekerheid worden gesteld dat de empirisch (archeologisch) waarneembare historische bewoning zich concentreert op de lokale hoogtes en niet in de depressies.

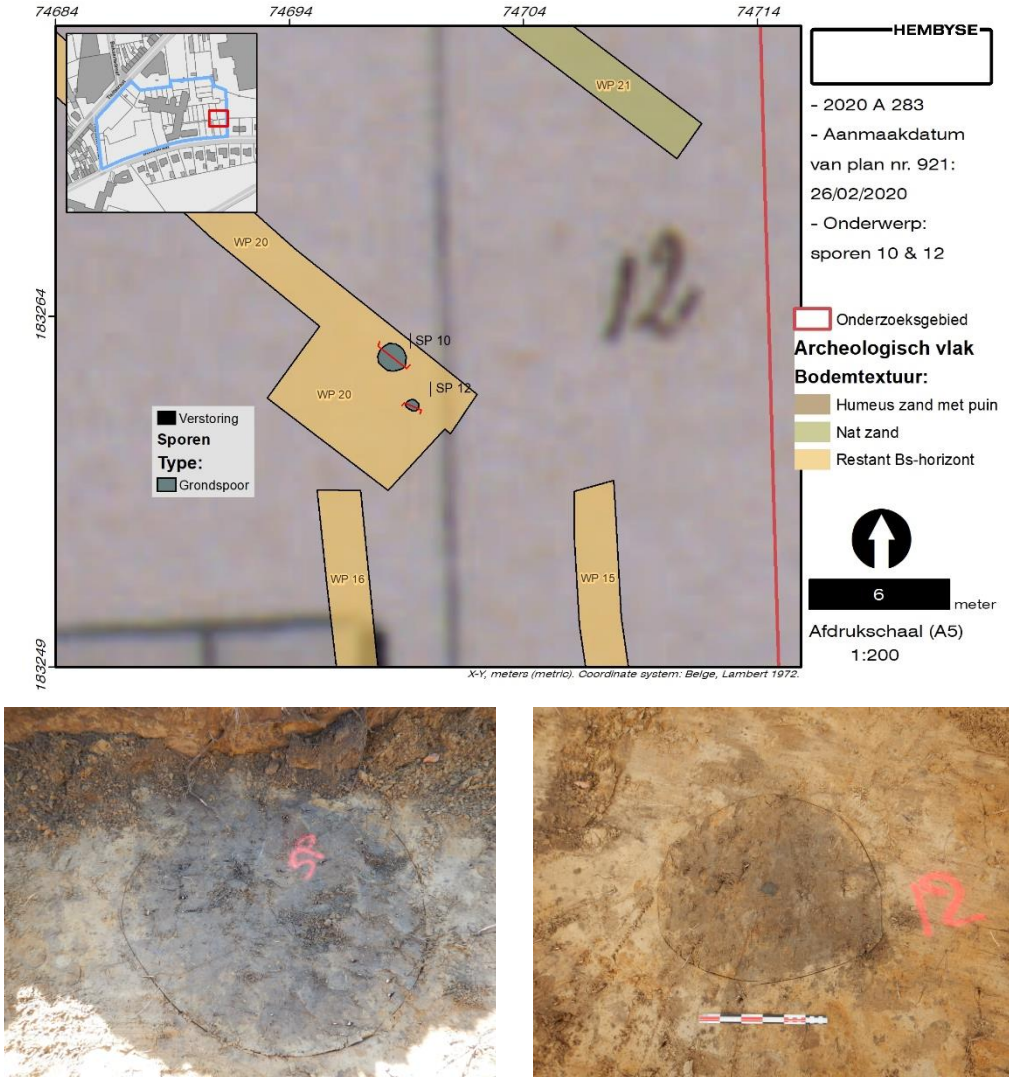
Dat betekent dat de verwachting naar de aanwezigheid van (oudere) archeologische sporen en structuren in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied vrij laag is. Ook de eerste bouwfase van het klooster concentreert zich op het hogere deel van het terrein, langs de Bonestraat. Mits enige voorzichtigheid kan men stellen dat de Bonestraat vermoedelijk een zeer oud wegtracé is.

Men zou zich moeten behoeden voor een cirkelredenering, ware het niet dat de beschikbare archeologische gegevens echter wel wijzen op een verband tussen de topografie, de bodem en aanwezigheid van archeologische sporen.

Figuur 16. Overzichtsplan van de sporen in het tuingedeelte.

Ter hoogte van werkput 20 werd een rond spoor (spoor 10) aangetroffen met een lengte van 125 centimeter en een breedte van 115 centimeter. Het spoor kenmerkte zich door een grijsbruin fijn zand met inclusies van houtskool en aardewerk, dat bij het opschaven van het grondspoor werd aangetroffen. Aangezien de proefsleuf relatief weinig ruimtelijk inzicht bood, werd besloten om rond dit spoor een klein kijkvenster in zuidelijke richting aan te leggen. In noordelijke richting was reeds de nattere bodemgesteldheid aangetroffen en in oostelijke richting was de grens van het onderzoeksgebied bereikt (10 meter verder). In het kijkvenster werd spoor 12 aangetroffen.

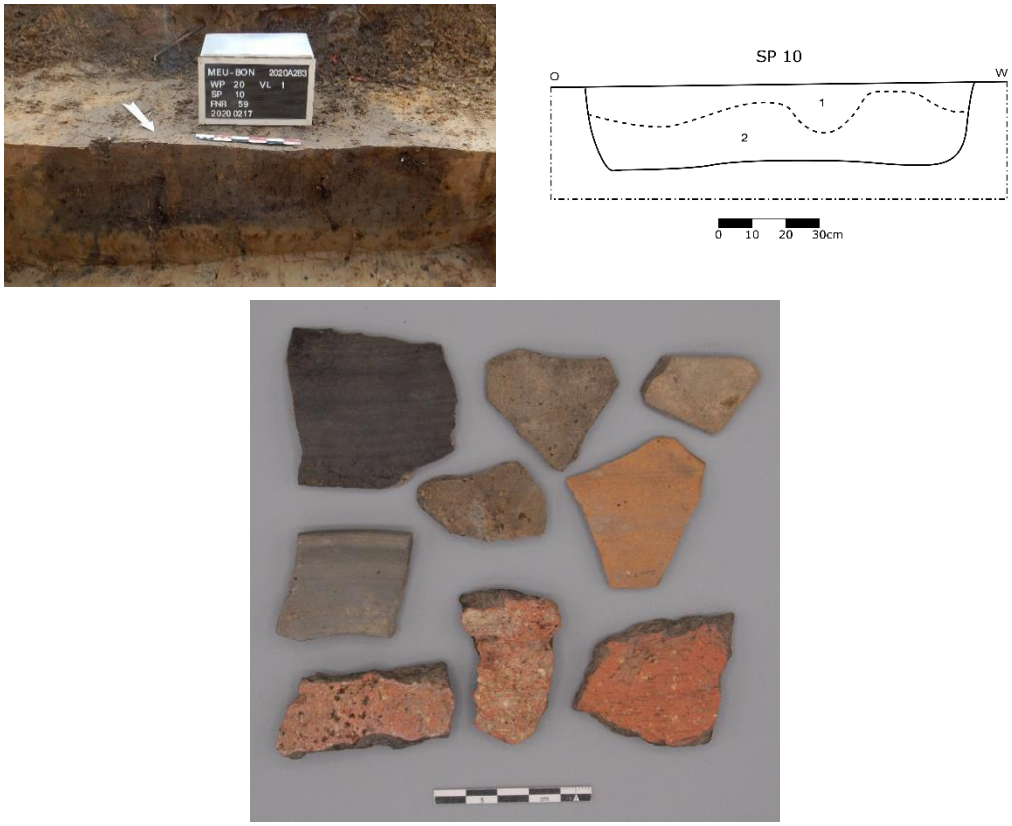

Figuur 17. Grondplan van sporen 10 en 12 in werkput 20. Onder: sporen 10 en 12 in het vlak.

Spoor 12 betreft een ovaal spoor met een lengte van 55 centimeter en een breedte van 45 centimeter, en een vulling van grijsbruin fijn zand. Inclusies bestaan eveneens uit houtskoolspikkels en bij het opschaven werd een fragment aardewerk aangetroffen (zie verder). Verder werden echter geen belendende of associeerbare grondsporen aangetroffen.

Teneinde de diepte, bewaringstoestand en betekenis van deze sporen vast te stellen, werden beide sporen onderworpen aan een evaluerende coupe. Daarbij werd vastgesteld dat spoor 10 zich kenmerkte door een vrij rechte insteek met een relatief vlakke bodem. De vulling van de kuil kenmerkte zich door een ietwat heterogeen bruingrijs fijn zand dat naar onderen toe iets meer donkergrijs van kleur werd, wat mogelijks verklaard kan worden doordat zich in deze onderste laag een meer organische fractie manifesteerde. De kuil had een bewaringsdiepte van 28 centimeter. Het aardewerk in de vulling bestond uit een beperkt ensemble van 34

fragmenten aardewerk, voornamelijk opgemaakt uit fragmenten van technisch aardewerk of “kustaardewerk”. Het gaat om handgevormd aardewerk met een donkere kern en een rode tot beige buitenwand. Het aardewerk is licht en heeft weinig massa en vertoont een duidelijke plantaardige magering op de wanden en een magering met schelpfragmenten in de breuken. Het gaat om een zoutcontainer uit aardewerkfase G in de typologie van Van den Broeke, dit materiaal kan in de Romeinse periode gedateerd worden. Het overige vondstenmateriaal bestaat uit wandfragmenten handgevormd aardewerk met ondiepe resten van een kamstreekversiering, gedraaid en oxiderend gebakken kruikwaar, een kom met naar binnen geplooide rand (een vorm verwant aan Niederbieber 40) en een kleine beker in lokaal reducerend gebakken aardewerk (“Low Lands Ware”) en een wandfragment van “metaalglanzend” of “geverniste” waar. Het gaat mogelijk om een potvorm Niederbieber 32, Hees 9 of Hees 13, maar het fragment vertoont te weinig vormkenmerken om dit correct te kunnen bepalen.

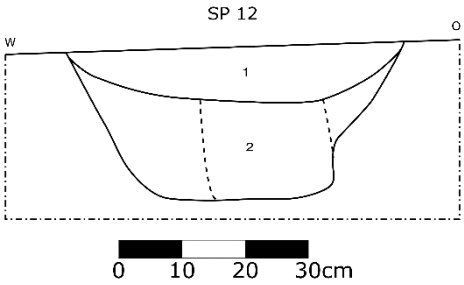

Figuur 18. Spoor 10 in de coupe. Onder: aardewerk uit de vulling van spoor 10.

Dit ensemble kan in grote lijnen gedateerd worden in de 2e - 3e eeuw na Chr.

Spoor 12 had een meer komvormige insteek, maar niettemin ook een vlakke bodem. In de vulling konden twee lagen onderscheiden worden.

Figuur 19. Spoor 12 in de coupe. Onder: aardewerk uit de vulling.

De bovenste laag kenmerkte zich door een bruingrijs fijn zand met aardewerk en houtskoolspikkels in de bijmenging. De onderste laag bestond uit een heterogeen grijs fijn zand waarin enkel houtskoolspikkels geattesteerd werden. Op basis van de vorm leek het te gaan om een paalkuil. Het aardewerk dat bij het opschaven werd aangetroffen was een wandfragment lokaal reducerend gebakken aardewerk met een vrij harde buitenwand en een iets zachter baksel aan de binnenzijde. Dit deed denken aan onderbakken aardewerk uit de volle Middeleeuwen.

Het overige aardewerk was afkomstig uit de overgang tussen de nazak en de paalkern, waarbij enerzijds een randfragment van een kom met naar binnen geplooide rand in lokaal reducerend gebakken aardewerk kon worden herkend. Het lijkt te gaan om een kom zoals ook in spoor 10 is aangetroffen. Opvallend is de zeer slechte staat van de wandafwerking, die volledig versleten is. Het overige aardewerk zijn twee wandfragmenten fel-oranje oxiderend gebakken aardewerk, die eerder als Middeleeuws “rood aardewerk” kunnen worden geïdentificeerd. Dit zou betekenen dat de vulling van deze paalkuil bestaat uit materiaal uit twee

verschillende periodes, waarbij het oudste materiaal residueel inheems-Romeins materiaal is en het jongste Middeleeuws materiaal is.
Hierbij moet worden verwezen naar de vondst van een inheems-Romeinse houtskoolrijke laag (Van een ustrina ? Dit is voorlopig onbekend) te Meulebeke-Libeco. Deze site bevindt zich op 200 meter te noordoosten van het huidige onderzoeksgebied. Een belangrijke vaststelling hierbij is dat de aangetroffen sporen, zowel langs de Bonestraat als langs de Meentakstraat (Libeco) zich bevinden binnen een droger deel van het onderzoeksgebied. Op basis van de bodemkundige vaststellingen binnen het terrein kon een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen het zuidelijke tuingedeelte waar de bodem opmerkelijk droger was en het noordelijke tuingedeelte waar de bodem opvallend natter was. Dit uitte zich onder andere in een duidelijke toename van gleyverschijnselen, maar ook in de aanwezigheid van een humeuze verbruiningshorizont waarin heel wat plantenwortels. Niet alleen werden in deze nattere zone geen archeologisch relevante sporen aangetroffen, tevens werd vastgesteld (cf. supra: putwandprofiel 6) dat er sprake was van een zeer jonge bodemvorming, waarin zich nauwelijks een verweringshorizont gevormd had. Het vermoeden bestaat dan ook dat dit deel van het tuingedeelte werd genivelleerd en opgehoogd, waarbij tevens sprake was van vrij diepgaande recente verstoringen en/of uitgravingen. Deze vaststelling komt overeen met wat ook tijdens prospectiefase 1 geattesteerd werd. Er lijkt immers - landschappelijk gezien- sprake te zijn van een overgang van een meer vochtige laagte naar een drogere heuvelrug die zich grosso modo aan weerskanten van de huidige Bonestraat bevindt. Deze smalle landschappelijke eenheid wordt smaller in zuidwestelijke richting en breder in noordoostelijke richting.

Er is in de “tuinzone” tenslotte ook nog sprake van de vondst van een fragment tactisch schroot (SP11LV). Het betreft een fragment van een artillerieprojectiel kaliber 7,7cm met een dubbele koperen forceerband en een restant van de zamak ontsteker. Het gaat waarschijnlijk om een fragment van een Duits artillerieprojectiel[6]. Het object is daar vermoedelijk terechtgekomen bij de gevechten rond Meulebeke in 1914.
Het object is niet weerhouden als een archeologische vondst.

De afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van deze zone werd gemaakt en op basis van verschillende elementen werd deze zone **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

- De “tuinzone” is niet zo goed bewaard. Er is sprake van een sterke verstoring in het noorden en een aanzienlijke bioturbatie door boomwortels. Bovendien lijkt het terrein ook genivelleerd te zijn aan het einde van de 20e eeuw.

[6] Het fragment bevatte geen actieve stoffen of springstoffen meer en was dus inert en ongevaarlijk.

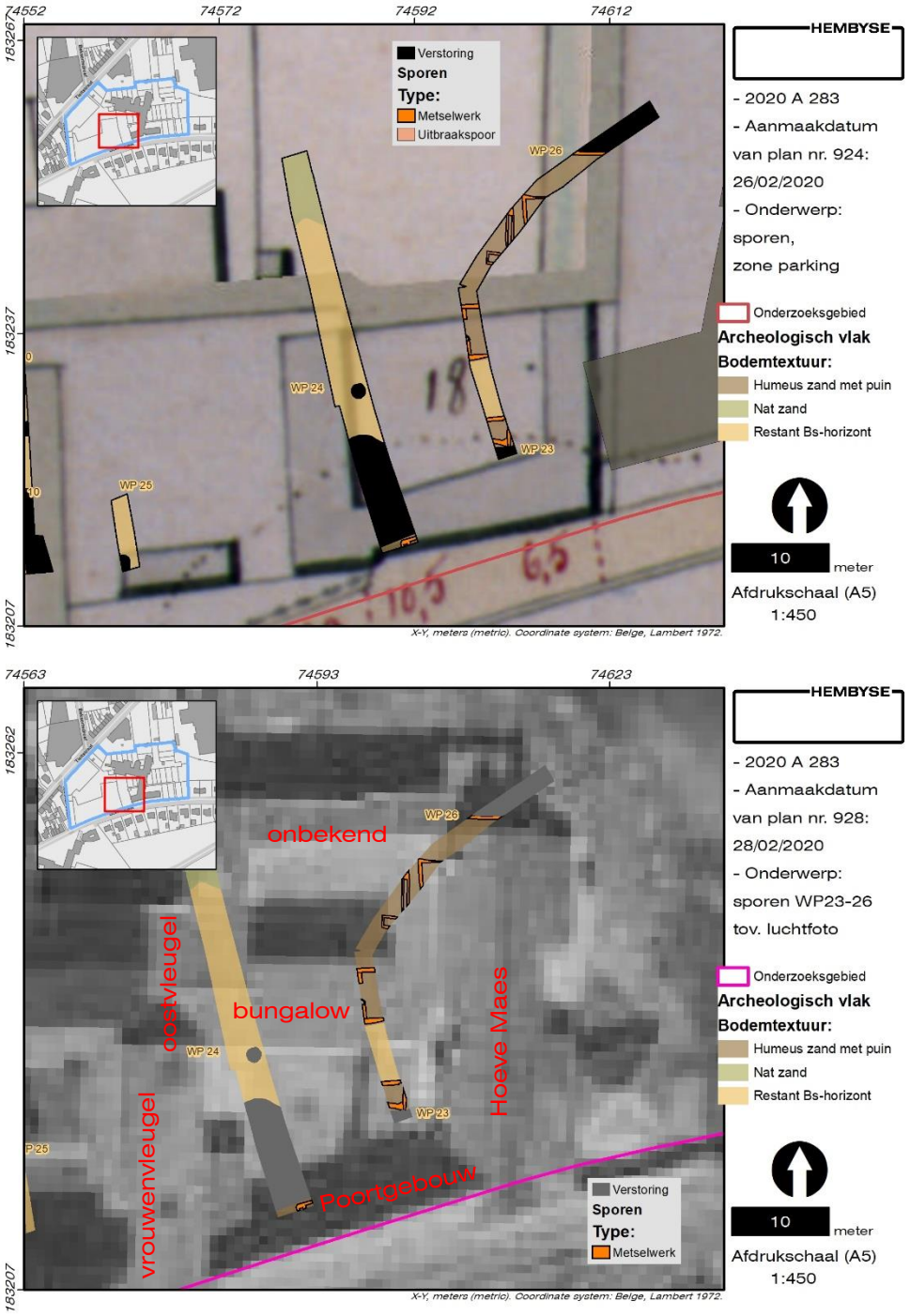
- Het noordelijke deel van de zone is aanzienlijk natter wat betreft de bodemgesteldheid. Dit uit zich in de vastgestelde bodemvorming.
- De aangetroffen sporen dateren mogelijk uit twee afzonderlijke periodes en lijken deel uit te maken van een sporencluster of een nederzettingssite die zich in noordoostelijke richting uitstrekt. De sporen zijn aangetroffen aan de rand van het onderzoeksgebied, waardoor deze in een vlakdekkend onderzoek alsnog niet in een bredere ruimtelijke context kunnen worden geïnterpreteerd.

⇨ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**

⇨ **Een vlakdekkend onderzoek van deze zone of structuren in deze zone levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

1.3.4 Sporen, zone “parking”

Ter hoogte van het parkinggedeelte aan de Bonestraat werd op verschillende plaatsen muurwerk aangetroffen dat kan verbonden worden aan het voormalige kloostercomplex en rusthuis. Verder in de tekst wordt per werkput ingegaan op de individuele sporen en structuren.

Figuur 20. Overzichtsplan van de grondsporen ter hoogte van het parkinggedeelte ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen (boven) en de luchtfoto uit 1969-1979 (onder).

Proefsleuven 23 en 26 werden aangelegd in de zone van de voormalige “Hoeve Maes”, een hoeve annex aan het opvangtehuis en het klooster, waar eerder recreatief aan landbouw werd gedaan. De aanwezigheid van een hoeve schemerde voorafgaand aan de afbraak van het complex in 2019 nog door in de aanwezigheid van enkele neerhofdieren in het tuingedeelte (zie ook de foto’s van het plaatsbezoek in de archeologienota voor het onderzoeksgebied Bonestraat).

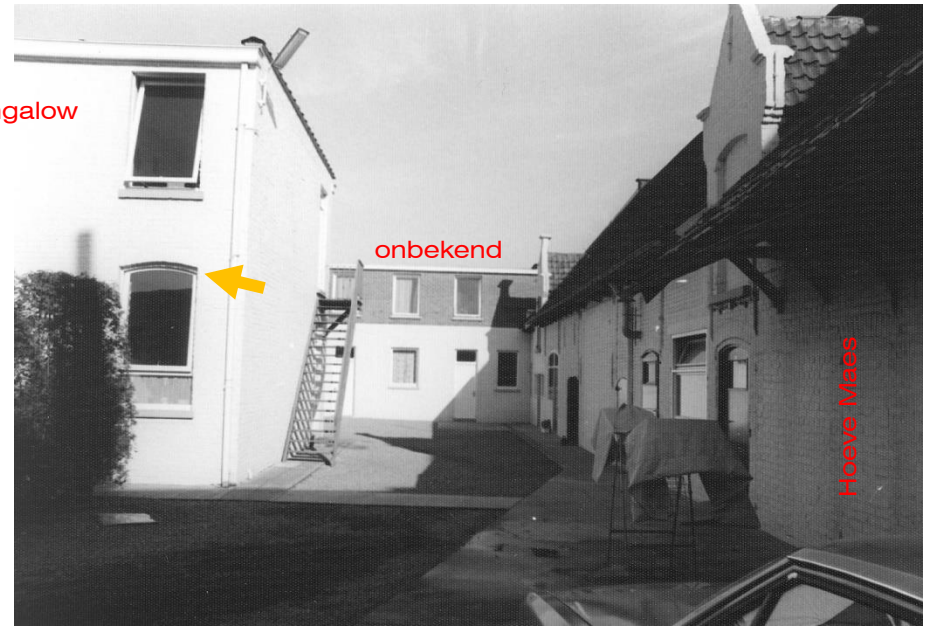
Figuur 21. Luchtfoto van het kloostercomplex, vermoedelijk 1970. De hoeve Maes staat aangegeven met de gele pijl.

Werkput 23 bevindt zich net ten westen van deze langwerpige hoeve die met de kopse kant op de Bonestraat gericht is. Parallel aan de Bonestraat is er sprake van een rechthoekig gebouw met een brede, korfbogige poort als toegang. Van hieruit wordt een soort verhard binnenplein bereikt met in het midden een tweelagig gebouw, parallel aan de Bonestraat, en haaks op de hoeve Maes. Het gebouw stond bekend onder de benaming “bungalow”, vermoedelijk verwijzend naar een oudere fase waarbij sprake was van een eenlagig gebouw onder een zadeldak. Op basis van de vorm van de raamkozijnen lijken inderdaad twee bouwfasen aanwezig te zijn, mogelijk is er sprake van een bouwfase uit de 19e eeuw en een jongere (het aangetroffen metselwerk van spoor 16 wijst op een 19e-eeuwse fundering, zie verder).

Het binnenplein wordt in het noorden afgesloten door een tweelagig gebouw, en in het westen door de oostvleugel van het voormalige kloostercomplex.

De Hoeve Maes loopt door in noordelijke richting, waardoor opnieuw een klein binnenkoertje ontstaat. Het gebouw met plat dak in het noorden is aangesneden in werkput 26 (zie verder) en is verder niet geïdentificeerd maar is vermoedelijk ook een “bungalow” voor de kloosterzusters.

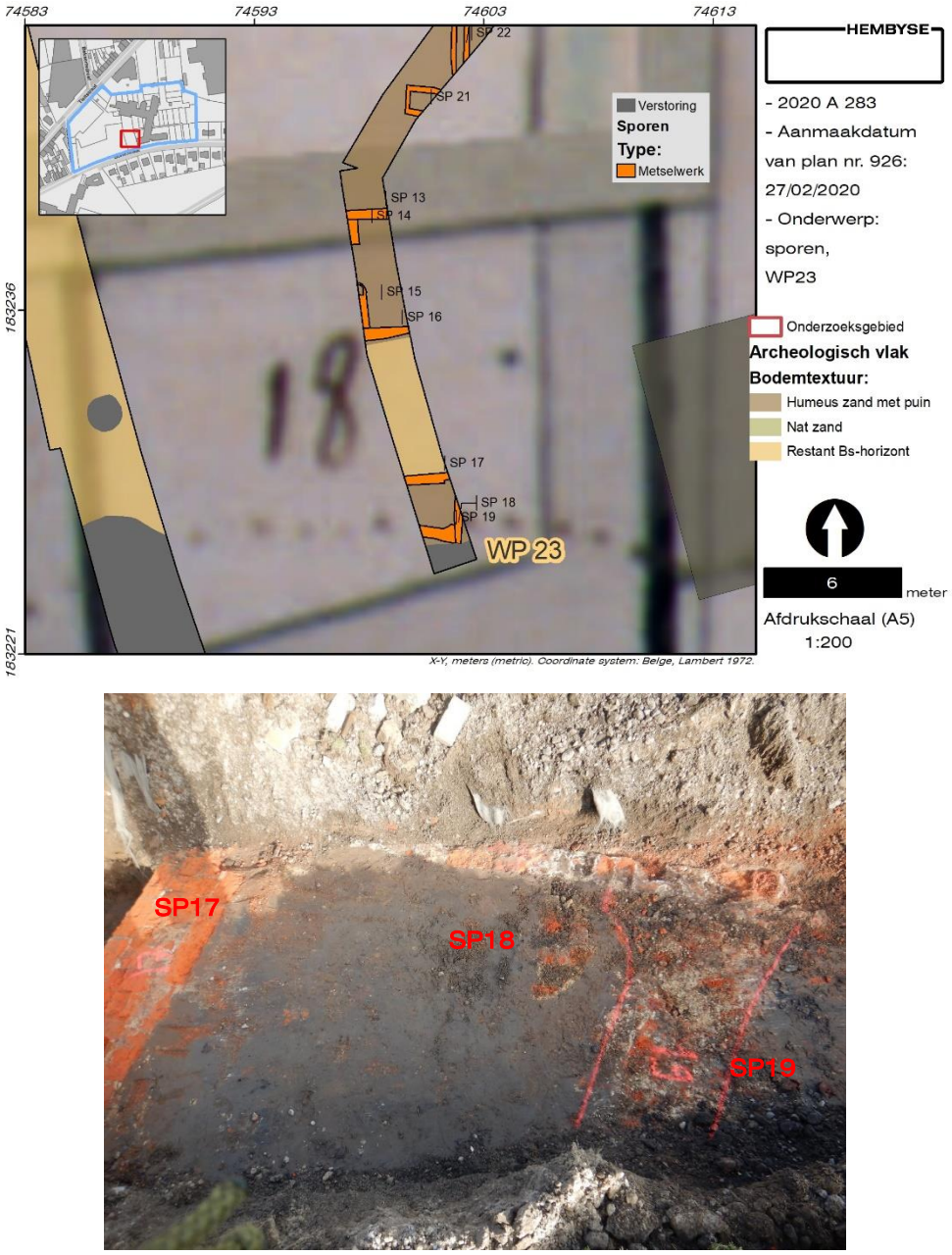
Figuur 22. Foto van de toegangspoort (boven), de bungalow en de Hoeve Maes. Bemerk de vorm van de ramen van de bungalow (gele pijl).

Werkputten 23 en 26 doorsnijden dus de binnenplaats van de Hoeve Maes en de drie gebouwen die op bovenstaande foto zichtbaar zijn.

1.3.4.1 Werkput 23 en 26

Op basis van de luchtfoto uit de periode 1960-1970 kan worden gesteld dat prospectiefase 2 verschillende delen van de voormalige hoeve Maes heeft doorsneden. Deze hoeve bevond zich aan de oostzijde van het voormalige complex en ligt aan de basis van het ziekenhuis waarbij de voormalige hoeve met pachthuisjes werd ingericht als een verblijfplaats voor enkele zusters met een bijhorende ziekenzaal.

Werkput 23 werd aangelegd op de overgang van het centraal gelegen grasplein en de parkeerplaatsen (hiervoor dienden de parkeerplaatsen te worden opgebroken). Werkput 26 werd in het verlengde hiervan aangelegd en maakt een knik in noordoostelijke richting. Hiervoor werd het parkinggedeelte verder opengebroken, alsook een deel van de toerit. Ondanks de aanwezigheid van deze verhardingen bleken heel wat muurresten van het voormalige kloostercomplex bewaard te zijn. Er bleek een afbraak te zijn gebeurd tot 70 à 80 centimeter onder het maaiveld, waarbij een worteldoek is geplaatst en puin als fundering voor de parking en de toerit is gebruikt. Het archeologisch vlak kon aangelegd worden op het niveau (zie bijlage voor alle TAW-waarden) van het aangebrachte worteldoek. De aangetroffen sporen en structuren worden hieronder van zuid naar noord besproken. Bij gebrek aan gedetailleerd kaartenmateriaal wordt gebruik gemaakt van luchtfoto's van het complex uit de jaren 1970, alsook de Atlas der Buurtwegen voor een evaluatie van de situatie in het midden van de 19e eeuw. Er is tevens gebruik gemaakt van de fotoreportage door de Heemkundige Kring Mulenbeca uit 2017.

Figuur 23. Overzichtsplan van de grondsporen in werkput 23. Onder: zicht op de sporencluster in het zuiden van werkput 23.

In het zuiden van werkput 23 werd een cluster van 3 sporen aangetroffen. Spoor 19 betreft een uitbraakspoor met voornamelijk baksteenpuin en kalkmortel in de vulling. Er konden echter geen volledige bakstenen worden aangetroffen, waardoor het registreren van een baksteenformaat niet mogelijk was. Haaks hierop bevond zich spoor 18, dat geïdentificeerd kan worden als een muurrestant dat is opgebouwd uit kalkmortel en recuperatiestenen met variabele afmetingen. De breedte van de bakstenen was echter wel consistent, met name 10,5 centimeter. Alweer haaks hierop, maar niet aansluitend, bevond zich een tweede muurrestant

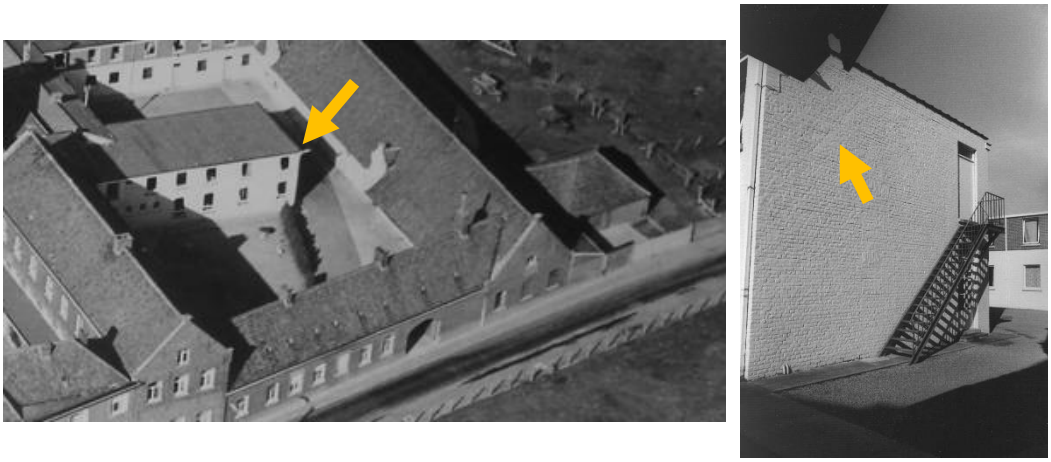
(spoor 17), dat eveneens was opgemetseld met kalkmortel (met een grijsbeige kleur), maar met bakstenen van een iets groter formaat; deze bakstenen hadden een vastgestelde lengte van 22,5 centimeter en een breedte van 11,5 centimeter. De geattesteerde sporen bevinden zich net aan de noordzijde van het poortgebouw, waardoor deze niet met zekerheid gerelateerd kunnen worden aan de gekarteerde gebouwen of de gebouwen op de luchtfoto. Niettemin is het plausibel dat uitbraakspoor 19 als restant van de achtergevel van het poortgebouw geïdentificeerd kan worden.

Iets verder naar het noorden werd een cluster van vier sporen geattesteerd, die niet duidelijk aan elkaar gerelateerd zijn. Spoor 16 betreft opnieuw een muurrestant, opgemetseld met een zachte groengrijze kalkmortel en een baksteen met een lengte van 24 centimeter, een breedte van 10,5 centimeter en een hoogte van 5 centimeter. Dit is het grootste aangetroffen baksteenformaat en kan eventueel aan de bouwfase van 1822 verbonden worden en houdt mogelijk verband met spoor 13 (cf. infra). Tegen spoor 16 was spoor 15 aangebouwd, het gaat om jonger metselwerk met een harde, gespikkelde kalkmortel. Deze komt voor in al het overige metselwerk in deze zone, met uitzonering van spoor 13.

>> volgende pagina

Figuur 24. Sporen 16 tot en met 13 in het vlak. Onder: de "bungalow" op de luchtfoto uit de jaren 1960-1970 en de bouwnaad van het voormalige zadeldak in de oostgevel.

Spoor 13 lijkt wat betreft de gebruikte mortel immers aan te sluiten bij spoor 16, waarbij deze twee muren eventueel kunnen worden geïnterpreteerd als de zuid- en noordgevel van de "bungalow", waarbij opnieuw op basis van de mortel en het baksteenformaat kan worden vermoed dat de bungalow in basis 19e-eeuws is.
Een tweede hypothese is dat sporen 15 en 14 deel uitmaakten van de oostelijke korte zijde van de "bungalow", maar dit wordt tegengesproken door het feit dat deze muren in het archeologisch vlak niet op elkaar aansluiten en dat in deze oostelijke korte zijde een bouwnaad zichtbaar was, die verraadt dat de 19e -eeuwse fase niet verder in oostelijke richting doorliep. Een confrontatie met de Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaart leverde hier geen duidelijk antwoord op.

In noordelijke richting werden spoor 21 en 22 aangesneden, het gaat om respectievelijk een bezinkputje en een gemetselde afvoer met ruwe kalksteen dallen als dekplaat. De kleine baksteenformaten en de gebruikte mortel wijzen op een laat 19e -eeuwse of zelfs 20e -eeuwse bouw. Vergelijkbare structuren werden ook reeds aangetroffen in de eerste prospectiefase.
Vermoedelijk maken deze twee sporen deel uit van de regen- en afvalwaterafvoer, die in het steegje tussen de Hoeve Maes en de "bungalow" kan worden gesitueerd.

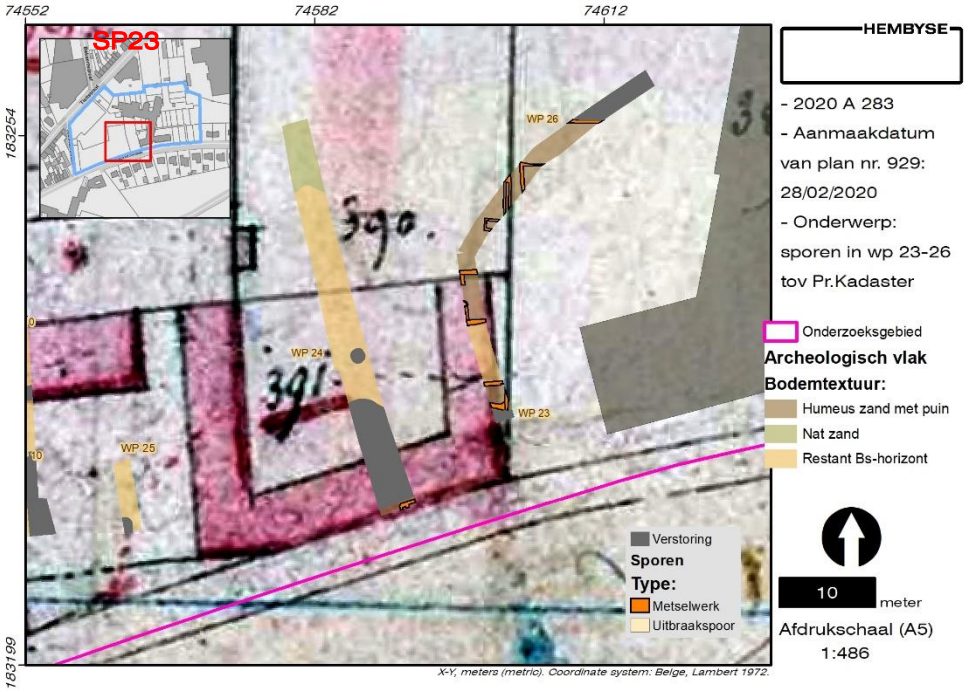

>> volgende pagina

Figuur 25. Sporen 21 tot en met 24 in het vlak.

Sporen 23 en 24 tenslotte zijn qua metselwerk onderling zeer goed vergelijkbaar. Gezien de axialiteit en de situering van deze structuren lijkt het zeer waarschijnlijk dat deze de restanten zijn van de (noordwestelijke hoek van) Hoeve Maes. Dit metselwerk is ook zeer goed vergelijkbaar met sporen 14 en 15, wat een datering in dezelfde fase doet vermoeden. Dit is vóór 1914, maar jonger dan de situatie die op de Atlas der Buurtwegen is gekarteerd. De situatie op de Atlas der Buurtwegen is nagenoeg dezelfde als op het Primitief Kadaster (die de bouwfase van 1822 weergeeft), maar een duidelijk verband tussen de aangetroffen muurstructuren en de gekarteerde gebouwen op het primitief kadaster is er niet. Mogelijk houdt spoor 20 verband met deze bouwfase, maar door de povere bewaring is dit niet duidelijk (zie verder).

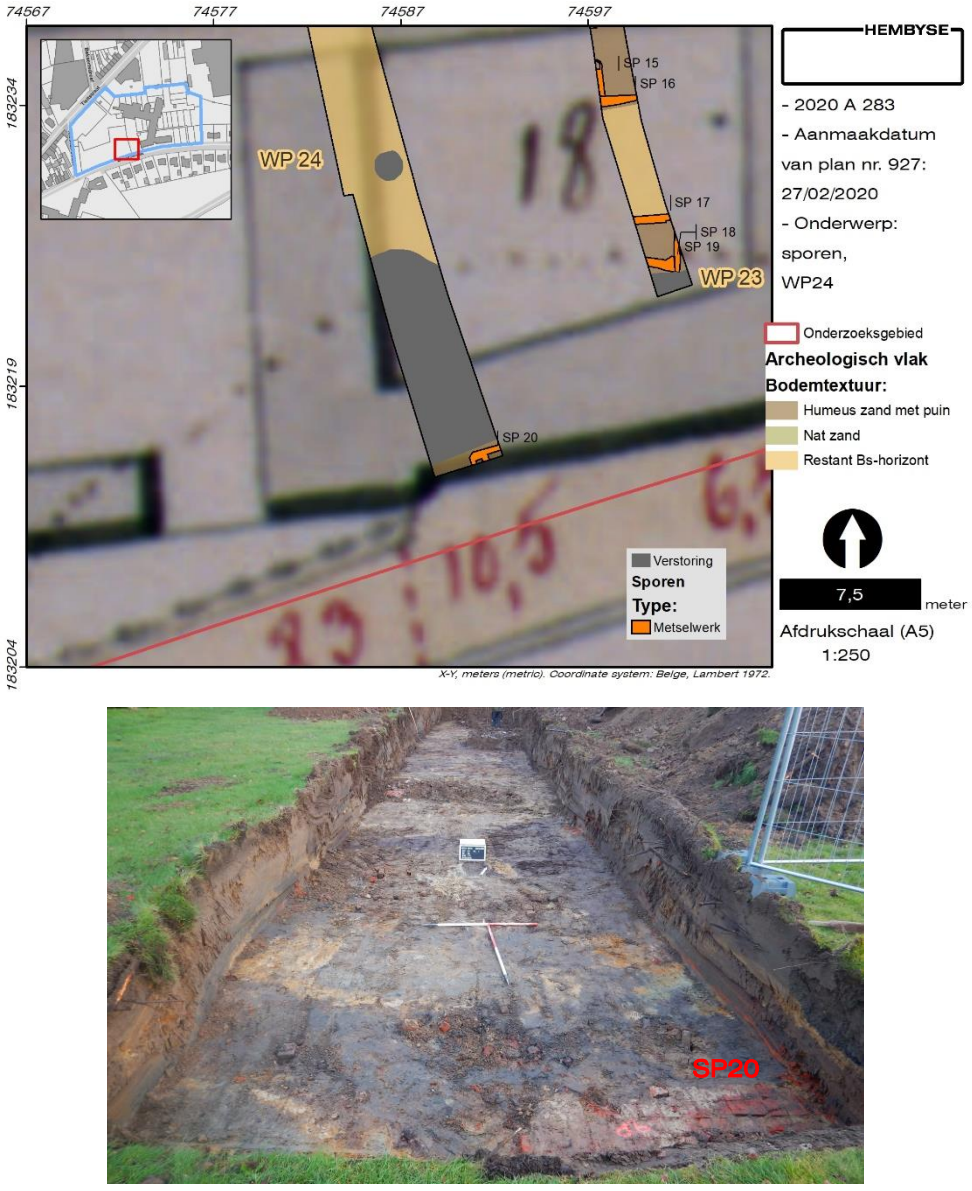

Figuur 26. Werkputten 23 tot en met 26 te opzichte van het primitief kadaster.

Tegen spoor 24 aan werd tenslotte een aanzienlijke en diepe verstoring vastgesteld, die kan worden verbonden aan de bouwput voor de bouw van het rusthuis Sint-Vincentius. Dit is dezelfde verstoring die met een “offset” van 10 tot 15 meter rondom rond het gebouw aanwezig is. De kans om in de hoek tussen de bestaande kelders van het Sint-Vincentius en werkputten 1 tot en met 6 uit prospectiefase 1 nog goed bewaarde sporen en structuren aan te treffen, was dus heel erg klein. Bovendien is dit een zone waarbinnen op het primitief kadaster (de fase van 1822) geen gebouwen gekarteerd waren. Indien er nog diffuse muurstructuren aanwezig zouden zijn geweest, zouden deze ten vroegste aan de gebouwen van de fase 1914-1970 kunnen worden verbonden.

1.3.4.2 Werkput 24 en 25

Werkput 24 werd aangelegd in de zone van de toegangspoort, de bungalow en de oostvleugel. Zoals eerder al vermeld werd deze proefsleuf aangelegd op het grasveldje in de parkingzone, waar één boom behouden diende te blijven. Daarom is gekozen voor één bredere proefsleuf.
De verwachting, na de aanleg van werkput 23, was dat in deze sleuf het muurwerk van het poortgebouw en de oostvleugel zou worden aangetroffen. Niets bleek minder waar: enkel in het meest zuidelijke deel van de proefsleuf bleek een muurstructuur bewaard te zijn.
Het betreft spoor 20, dat bestaat uit een relatief los metselwerk bestaande uit bakstenen van 22,5x10,5x5cm, opgemetseld met een beige kalkmortel. Deze muurstructuur is maar gedeeltelijk en algemeen slecht bewaard.

Figuur 27. Plan van en zicht op werkput 24, met spoor 20 op de voorgrond.

De volledige lengte van de proefsleuf bleek slecht bewaard te zijn en alle muurstructuren bleken te zijn uitgebroken. Er was sprake van één waterput in gewapend beton, deze bevindt zich in de hoek van de oostvleugel en de "bungalow". Deze structuur kan in de tweede helft van de 20e eeuw gedateerd worden en heeft geen archeologische waarde.

Proefsleuf 24 geeft dus aan dat deze zone zwaar verstoord is en dat er geen sporen en structuren van het klooster bewaard zijn, noch zijn er in de dieper liggende C-horizont oudere grondsporen bewaard. Ten noorden van proefsleuf 24 is er op basis van de historische data sprake van enkele "besloten binnenhofjes voor de kloosterzusters", die aansluiten op het klooster.

Op basis van de foto's van deze binnenhofjes kunnen deze gedateerd worden aan het einde van de 19e – begin 20e eeuw, dus deel uitmakend van de bouwfase 1914-1970. Bij afwezigheid van goed bewaarde afval- of bewoningscontexten, hebben deze muurstructuren weinig archeologische meerwaarde.

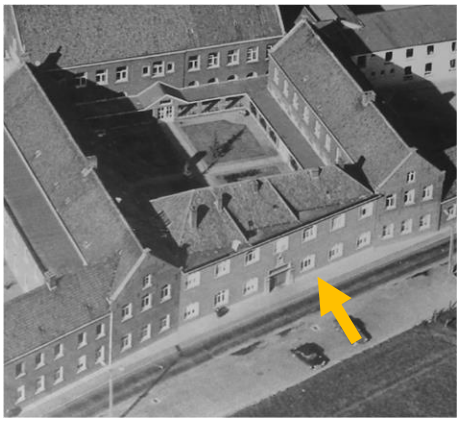

Figuur 28. Zicht op één van de binnenhofjes.

Dit is immers de voornaamste vaststelling wat betreft het archeologisch kennispotentieel van de site. In eerste instantie moet worden vermeld dat er in de zone van het klooster geen oudere grondsporen zijn aangetroffen. Daarna moeten de gebouwen en de structuren van het klooster archeologisch benaderd worden als een "stedelijke context", waarbij de muurstructuren als dusdanig ofwel heel goed bewaard moeten zijn om een archeologisch kennispotentieel te herbergen, ofwel uniek zijn, ofwel bestaan in combinatie met afvalcontexten en bewoningscontexten (denk aan beerputten, waterputten, leeflagen, afvalkuilen, ...). Aangezien de oudste fase uit 1822 stamt en er sprake is van een breed scala aan bewoners (kloosterzusters, bejaarden, wezen) konden goed bewaarde afvalkuilen en dergelijke bewoningscontexten een schat aan archeologische informatie opleveren over de levenswijze van deze bewoners. Het feit dat zowel in de eerste als in de tweede prospectiefase géén van dergelijke contexten zijn aangetroffen, doet in combinatie met de matige bewaring van de muurstructuren en gebouwstructuren zelf besluiten dat het archeologisch kennispotentieel van de site als laag tot onbestaand kan worden beschouwd.

In werkput 25 werd tenslotte nog in een kleine proefsleuf geprospecteerd naar de eventuele restanten van het hoofdgebouw. Deze proefsleuf bevindt zich immers dwars op de noordelijke lange zijde van het hoofd- of poortgebouw.

Figuur 29. Werkput 25 en situering van de werkput op de luchtfoto (onder).

Behalve een puinlaag en een recente verstoring werden geen muurstructuren aangetroffen, ook in de onverstoorde “moederbodem” werden geen oudere grondsporen aangetroffen. De aangetroffen verstoring sluit aan bij een reeds aangetroffen verstoring in proefsleuf 10 van prospectiefase 1 en er kan worden besloten dat de afbraak van het hoofd- of poortgebouw zeer grondig is gebeurd.

1.3.4.3 Beschouwing van de prospectie van de kloostergebouwen

Na de uitvoering van beide prospectiefasen moet de archeologische verwachting voor de restanten van het klooster geëvalueerd worden. In eerste instantie is het duidelijk dat de afbraakwerken voor de bouw van het Sint-Vincentius aan het einde van de 20e eeuw grondig zijn gebeurd. De relatieve bewaring van structuren in werkputten 23 en 26 staat in contrast tot de vrij zware verstoring van de structuren die in werkputten 24 en 25 en in prospectiefase 1 is aangetroffen. De plattegronden van de verschillende fasen van de gebouwen kunnen niet langer worden herkend of gereconstrueerd.
Dit is één gegeven. Een tweede gegeven is dat er nergens binnen het onderzoeksgebied gesloten contexten zijn aangetroffen waarin afval van de bewoners uit de 19e en 20e eeuw bewust (afvalkuil) of onbewust (beerputten) is achtergelaten. Dit staat in schril contrast met "klassieke" stedelijke contexten, waar in de archeologische contexten van de 19e en 20e eeuw grote hoeveelheden beer- en afvalputten kunnen voorkomen, waarbij deze in veel gevallen zeer verscheiden zijn qua inhoud en archeologische ensembles. Het is dan ook zeer opvallend dat deze niet werden aangetroffen. Heeft dit te maken met de bewaringstoestand van de site, of werd het afval van de bewoners verwerkt in het akkerland ? Het klooster bevond zich toen nog in een zeer ruraal gebied en de kans bestaat dat al het afval van de site werd verwijderd. Een vergelijking met andere kloostersites zou hierop een antwoord kunnen bieden, maar dit valt buiten de reikwijdte van het huidige onderzoek.

Op basis van de prospectiedata is de afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van deze zone "parking" gemaakt en op basis van verschillende elementen werd deze zone **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

- Er zijn geen aanwijzingen voor volledig bewaarde gebouwplattegronden.
- Er zijn geen aanwijzingen voor bewaarde gesloten contexten die informatie over de bewoners van het complex in de 19e en 20e eeuw kunnen opleveren.
- Er werden dus geen sporen aangetroffen met een potentieel op archeologische en historische kenniswinst of kennisvermeerdering.

⇨ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**

⇨ **Een vlakdekkend onderzoek van deze zone of structuren in deze zone levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

1.4 Assessment van vondsten en stalen

1.4.1 Conservatie-assessment van vondsten

Er werden in totaal 44 archeologische objecten ingezameld, het gaat om aardewerk en metaal. Het aardewerk is afkomstig uit de twee archeologische sporen in werkput 20, het gaat om handgevormd aardewerk en gedraaid aardewerk. De ensembles zijn te klein om verder onderzoek op uit te voeren. De metalen objecten zijn vier fragmenten van ijzeren nagels uit spoor 10. Deze behoren tot voornoemde afvalcontext.
Het fragment gietijzer/koper/zamak SP11LV is een fragment tactisch schroot en dit is niet weerhouden als een archeologische vondst. De controle van de werkputten en de vlakken middels metaaldetectie leverde behalve ijzeren nagels en ander schroot geen archeologische objecten op.

Alle aangetroffen objecten werden handmatig met lauw water gewassen en aan de lucht gedroogd. Al het materiaal is voldoende goed bewaard en behoefde geen stabilisatie of conservatie. De objecten zijn droog bewaard en worden droog bewaard in het tijdelijk depot van Hembyse bvba.
De minigrip-zakken waarin de objecten zich bevinden zijn geperforeerd om een droge bewaring toe te laten en indien zich nog vocht in de objecten zou bevinden is vorming van condens (en dus schimmels of mossen) niet mogelijk.
De preliminaire determinatie van de vondsten is uitgevoerd door Bart De Smaele en Hadewijch Pieters.

1.4.2 Conservatie-assessment van stalen

Er werden geen stalen genomen: er werden geen archeologische (of andere) contexten aangetroffen waarbij een staalname noodzakelijk was voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

2 Tussentijds besluit

Op basis van de bestaande archeologische data kan gesteld worden dat er voor het onderzoeksgebied aan de Bonestraat een bepaalde verwachting was naar zowel sporen van het voormalige klooster, als oudere (Holoceen) archeologische sporen en structuren, waarbij de nadruk gelegd was op een verwachting naar sporensites uit de Romeinse periode. Deze verwachting hing grotendeels samen met de landschappelijke ligging op de hoge ruggen enerzijds en de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren uit de Romeinse periode ten oosten en noordoosten van het onderzoeksgebied.

In de eerste fase van de prospectie (prospectiefase 1) werden nieuwe archeologische data gegenereerd, waarbij is gebleken dat prospectiefase 1 zich bevindt op de overgang van een droge rug in het landschap en een laag gelegen, vrij drassig gebied. Zowel het hoger gelegen gedeelte als het drassig gebied is in het verleden reeds door archeologische onderzoeken geprospecteerd, waarbij heden de overgang tussen de twee zones is vastgesteld. Wat betreft die oudere grondsporen is de huidige dataset uit prospectiefase 1 duidelijk: er zijn geen archeologische sporen en structuren aanwezig die ouder zijn dan de 19e eeuw. Het noordelijke tuingedeelte van het voormalige klooster is genivelleerd en aan de noordelijke toegangsweg een deel opgehoogd. In het zuidwestelijke deel van het voormalige klooster zijn geen oudere grondsporen aanwezig. De volledige zone wordt ingenomen door een hoge densiteit aan muurwerk dat aan het voormalige klooster kan worden verbonden en dan voornamelijk aan de 20e-eeuwse fase (1970-2019) van dit klooster. De oudere structuren zijn te verbinden aan de fase 1914-1970, waarbij voornamelijk delen van de voormalige mannenvleugel met enige zekerheid konden worden geïdentificeerd. De overige structuren, te verbinden aan de fase 1822-1914 zijn vrij diffuus en bieden weinig mogelijkheden tot het opstellen van duidelijke onderzoeksvragen voor een verder onderzoek.

Dit beeld kan grotendeels worden doorgetrokken naar prospectiefase 2. De gebouwen van het voormalige klooster zijn grondig gesloopt, enkel in proefsleuf 23-26 bleek muurwerk aanwezig dat mogelijk aan de “bungalow” en de Hoeve Maes kon worden verbonden. Er zijn geen andere structuren of gesloten archeologische contexten aangetroffen die een potentieel op archeologische kenniswinst herbergen. Bovendien is gebleken dat de zone rondom het Sint-Vincentius zeer zwaar verstoord is, aangezien dit gebouw niet alleen zwaar gefundeerd was, maar ook in zijn geheel onderkelderd !

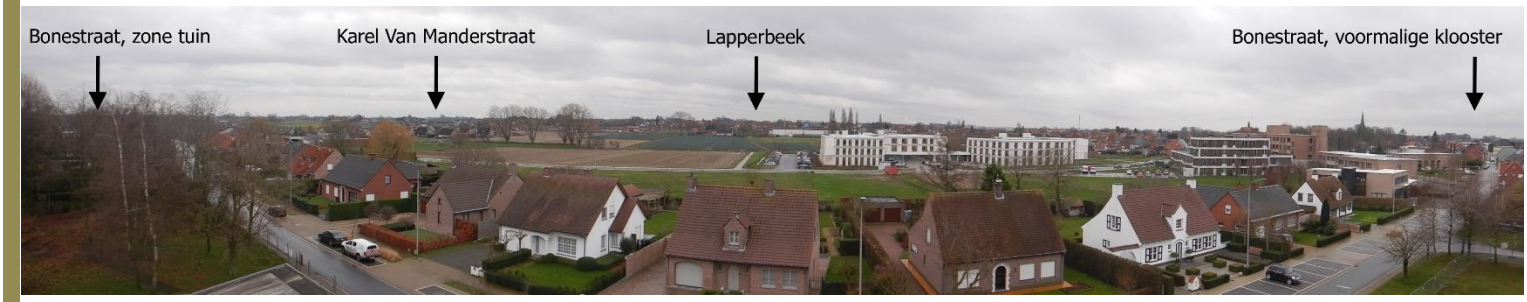

Figuur 30. Situering van de verstoring en de proefsleuven (schetsmatig) op de foto tijdens het plaatsbezoek in januari 2020.

Dit geldt ook voor het noordelijke (tuin)deel van het onderzoeksgebied, waar tussen het Sint-Vincentius en het verloederde zwembad een aanzienlijke en dekkende verstoring is aangetroffen.

In het oostelijke en noordoostelijke tuingedeelte is vastgesteld dat de hoevegebouwen uit de eerste helft van de 19e eeuw volledig zijn gesloopt en nauwelijks archeologische resten hebben nagelaten. De zone is in 1980 vermoedelijk in functie van vertuining genivelleerd en bebost, deze ingrepen hebben een verstoring van de bodem veroorzaakt.

Op 10 meter van de meest oostelijke perceelsgrens werden tenslotte twee archeologische sporen aangetroffen, waarvan één spoor een afvalkuil uit de inheems-Romeinse periode is en één een paalkuil, vermoedelijk daterend in de late Middeleeuwen. Gezien de ligging tussen de overgang naar een depressie in het landschap, een zone zonder andere archeologische sporen en de rand van het onderzoeksgebied, lijkt in deze zone weinig tot geen archeologische kenniswinst vervat te zijn. Deze sporen lijken deel uit te maken van een archeologische site waarvan het signaal reeds is aangetroffen in de Meentakstraat, maar waarvan de kern onder de gebouwen van Libeco en in de tuinen van de Bonestraat 19-21 lijkt te liggen. Ook het akkerland tussen de Bonestraat 44 en de Karel Van Manderstraat heeft mogelijk nog een potentieel voor archeologische kenniswinst.

Het is maar een kwestie van tijd vooraleer ook deze zones worden omgevormd tot woonunits.

Wat deze gegevens betekenen voor de algemene verwachting en de kans op archeologische kenniswinst binnen het huidige onderzoeksgebied, wordt besproken in Deel 10 van deze archeologienota.

3 Bibliografie voor deel 9

Naslagwerken

De Smaele B. & Pieters H., 2017. *Archeologisch onderzoek op de site Meentakstraat te Meulebeke, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 12*, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2018a. *Archeologisch onderzoek op de site Bonestraat te Meulebeke*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 27, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2019. *Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Bonestraat te Meulebeke, FASE 1*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 52, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2020. *Archeologienota naar aanleiding van een verkavelingsproject te Meulebeke, Karel van Manderstraat z.n.*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 80, Gent.

Swaelens C., 2016. *Archeologienota Meulebeke, Gavershoek: Verslag van Resultaten*, Gent.

Fotomateriaal

Heemkundekring Mulenbeca, 2017. *Het hospitaal en klooster van Meulebeke. Bijna twee eeuwen zorg voor armen, wezen, zieken en ouderen (1822-2017)*, (Presentatie n.a.v. Erfgoeddag).

Online bronnen:

http://www.geopunt.be/
https://www.dov.vlaanderen.be/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/
https://cai.onroerenderfgoed.be/
http://uurl.kbr.be
https://www.cartesius.be/

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 9

Figuur 1. Definitieve fasering van het project. 3
Figuur 2. Panorama van het onderzoeksgebied (in oostelijke richting). Onder: sfeerbeeld tijdens het proefsleuvenonderzoek. 4
Figuur 3. Omvattend puttenplan van fasen 1 en 2. 5
Figuur 4. Zicht op de kelders tijdens de afbraak van het gebouw en na de afbraak van het gebouw. 7
Figuur 5. Het theoretisch proefsleuvenplan (boven) ten opzichte van de uitgevoerde proefsleuven (onder). 9
Figuur 6. Het puttenplan van fase 2 ten opzichte van de meest recente orthofoto. 11
Figuur 7. Situering van de putwandprofielen ten opzichte van de bodemkaart.....13
Figuur 8. Putwandprofiel 4. 14
Figuur 9. Putwandprofiel 7. 15
Figuur 10. Putwandprofiel 5. 16
Figuur 11. Putwandprofiel 6. 16
Figuur 12. Boven: foto van het klooster voor 1914. Onder: luchtfoto van het klooster zoals het bestond in de periode 1914-1970. 20
Figuur 13. Overzichtsplan van de verstoringen rondom het gesloopte rusthuis. ...21
Figuur 14. Overzichtsplan van de sporen rondom de hoeve zoals gekarteerd op de Atlas der Buurtwegen. 23
Figuur 15. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII. Onder: extrapolatie van de bodemgesteldheid binnen het onderzoeksgebied, op basis van de vastgestelde bodemvorming, ten opzichte van de bodemkaart en van het DHMVII. 27
Figuur 16. Overzichtsplan van de sporen in het tuingedeelte. 28
Figuur 17. Grondplan van sporen 10 en 12 in werkput 20. Onder: sporen 10 en 12 in het vlak. 29
Figuur 18. Spoor 10 in de coupe. Onder: aardewerk uit de vulling van spoor 10. .30
Figuur 19. Spoor 12 in de coupe. Onder: aardewerk uit de vulling. 31
Figuur 20. Overzichtsplan van de grondsporen ter hoogte van het parkinggedeelte ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen (boven) en de luchtfoto uit 1969-1979 (onder). 34
Figuur 21. Luchtfoto van het kloostercomplex, vermoedelijk 1970. De hoeve Maes staat aangegeven met de gele pijl. 35
Figuur 22. Foto van de toegangspoort (boven), de bungalow en de Hoeve Maes. Bemerk de vorm van de ramen van de bungalow (gele pijl). 36
Figuur 23. Overzichtsplan van de grondsporen in werkput 23. Onder: zicht op de sporencluster in het zuiden van werkput 23. 38
Figuur 24. Sporen 16 tot en met 13 in het vlak. Onder: de “bungalow” op de luchtfoto uit de jaren 1960-1970 en de bouwnaad van het voormalige zadeldak in de oostgevel. 41

Figuur 25. Sporen 21 tot en met 24 in het vlak. 43
Figuur 26. Werkputten 23 tot en met 26 te opzichte van het primitief kadaster.....43
Figuur 27. Plan van en zicht op werkput 24, met spoor 20 op de voorgrond. 45
Figuur 28. Zicht op één van de binnenhofjes. 46
Figuur 29. Werkput 25 en situering van de werkput op de luchtfoto (onder). 47
Figuur 30. Situering van de verstoring en de proefsleuven (schetsmatig) op de foto tijdens het plaatsbezoek in januari 2020.....51

ONDERZOEK:

Meulebeke, Bonestraat

- Prospectiefase 2

ONDERDEEL 10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1 Datering/interpretatie van de dataset 2
1.1 Volledigheid van de dataset 2
1.2 Huidige dataset 2
1.3 Waardering van de archeologische site 4
1.4 Impact van de geplande werken 6
2 Vervolgtraject 7
2.1 Antwoord op de onderzoeksvragen 7
2.2 Afweging van de te nemen maatregelen 10
2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen 11
2.4 Randvoorwaarden 11
3 Bibliografie voor deel 10 12

1 Datering/interpretatie van de dataset

1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden.
Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een nota van de tweede fase van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, op basis van een bekrachtigde archeologienota.

Het vooronderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende aardkundige data zijn getoetst
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn getoetst
- er is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, conform het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota
- de vervolgstrategie werd opgesteld

Het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden de resultaten van de bureaustudie aan te vullen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.
De bureaustudie[1] heeft aangetoond dat:

> *"... het projectgebied tot in de 18e eeuw akkerland was en dat er in het begin van de 19e eeuw een hoeve aanwezig was in het zuidoostelijke deel van dit gebied. Deze hoeve zou verdwijnen na de bouw van de eerste fase van het hospitaalcomplex, dat daar vanaf de eerste helft van de 19e eeuw is gebouwd. De aanstichters van de bouw waren twee Rooms-katholieke geestelijken die de site waarschijnlijk reeds erkenden als een plaats waar zieken onder de genade van hun godheid heling konden vinden. In de*

[1] *De Smaele & Pieters, 2018.*

Tieltstraat was immers reeds sinds de 17e eeuw een kapel voor de Rooms-katholieke godheid Onze Lieve Vrouw of Maria aanwezig, die door zieken en kreupelen werd bezocht om genezing af te smeken. Hoe lang de kapel daar reeds aanwezig was, is niet duidelijk, maar een werkhypothese is dat deze sinds de late Middeleeuwen aanwezig was. De locatie lijkt een geografische basis te hebben: de kapel bevindt zich immers op de plaats waar een 17e - eeuws meers de Tieltstraat kruist. Had dit meers een bepaalde betekenis voor de Rooms-katholieke geloven, of had hier een gebeurtenis plaatsgevonden die destijds enkel door een ingreep van een hogere goddelijke macht kon worden verklaard ? Het is niet gekend en men kan enkel vaststellen dat de aanwezigheid van de bidplaats de keuze voor de bouw van een hospitaal heeft beïnvloed. De oudere bidplaats heeft vermoedelijk geen sporen achtergelaten, maar het hospitaal des te meer. Er is sprake van een kapel, een klooster, een hospitaal, een weeshuis, een boerderij, tuinen, houten barakken voor zieken, enzovoort. De kans dat hiervan sporen in de ondergrond zijn bewaard, is zeer aannemelijk. Ook de aanwezigheid van oudere grondsporen, zoals Middeleeuwse of inheems-Romeinse grondsporen, is aannemelijk. Het gebied bevindt zich tussen twee wegtracés die vermoedelijk teruggaan op een Middeleeuwse verbinding tussen Tielt en Meulebeke en uit archeologische prospecties hoger op de helling blijkt ook dat er waarschijnlijk activiteiten in de inheems-Romeinse periode plaatsvonden. In de Meentakstraat werden mogelijk de slecht bewaarde resten van een ustrina aangetroffen."

Met andere woorden: er was een archeologische verwachting naar de muurstructuren van de klooster- en weeshuisgebouwen, mogelijk de daar aan verbonden afvalkuilen en oudere grondsporen (Romeinse sites).
Tijdens prospectiefase 1 werd deze verwachting al enigszins getemperd, waarbij bleek dat de resten van het klooster met weeshuis, rusthuis en boerderij vrij slecht bewaard waren. De afbraak en bouw van het rusthuis Sint-Vincentius aan het einde van de 20e eeuw was grondig gebeurd. Bovendien bleek het tuingedeelte, waar kuilen en oudere grondsporen werden verwacht, zeer zwaar verstoord te zijn. Er werd wel zinvolle informatie over het landschap en de bodem gegenereerd, die van toepassing is op toekomstig onderzoek[2]:

"In de eerste fase van de prospectie (prospectiefase 1) werden nieuwe archeologische data gegenereerd, waarbij is gebleken dat prospectiefase 1 zich bevindt op de overgang van een droge rug in het landschap en een laag gelegen, vrij drassig gebied. Zowel het hoger gelegen gedeelte als het drassig gebied is in het verleden reeds door archeologische onderzoeken geprospecteerd, waarbij heden de overgang tussen de twee zones is vastgesteld. Wat betreft die oudere grondsporen is de huidige dataset

[2] Het archeologisch onderzoek aan de Karel Van Manderstraat door Hembyse Archeologie, uit te voeren in 2020.

duidelijk: er zijn geen archeologische sporen en structuren aanwezig die ouder zijn dan de 19e eeuw. Het noordelijke tuingedeelte van het voormalige klooster is genivelleerd en aan de noordelijke toegangsweg een deel opgehoogd. In het zuidwestelijke deel van het voormalige klooster zijn geen oudere grondsporen aanwezig. De volledige zone wordt ingenomen door een hoge densiteit aan muurwerk dat aan het voormalige klooster kan worden verbonden en dan voornamelijk aan de 20e-eeuwse fase (1970-2019) van dit klooster. De oudere structuren zijn te verbinden aan de fase 1914-1970, waarbij voornamelijk delen van de voormalige mannenvleugel met enige zekerheid konden worden geïdentificeerd. De overige structuren, te verbinden aan de fase 1822-1914 zijn vrij diffuus en bieden weinig mogelijkheden tot het opstellen van duidelijke onderzoeksvragen voor een verder onderzoek.

De dataset van de bureaustudie en prospectiefase 1 is in het kader van de nota van het uitgesteld vooronderzoek uitgebreid met de resultaten van een tweede prospectiefase, conform het Programma van Maatregelen van de bekrachtigde archeologienota uit 2018. Op basis van deze gegevens kan er worden **geantwoord op de vraag of er archeologische sporen en structuren en archeologische sites binnen het onderzoeksgebied aan/of afwezig zijn; zodoende kan de archeologische dataset als volledig worden beschouwd.**

1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de uitloper van een helling tussen de Devebeek en de Bonebeek. Dit heeft een duidelijke weerslag op de bodemgesteldheid van het onderzoeksgebied: in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied werden in de controleboringen bodems aangetroffen die eerder aansluiten bij de bodems die tijdens de prospectie met ingreep in de bodem in de Meentakstraat werden vastgesteld en in het noordwestelijk deel van het onderzoeksgebied werd een bodem vastgesteld die eerder aansluit bij de nattere meersenbodems van de Gavers.
   - ⇨ **Dit beeld werd bevestigd tijdens de prospectie met ingreep in de bodem, waarbij een overgang van droge bodems naar de nattere bodems is vastgesteld en afgelijnd.**
2. Op basis van de aardkundige data (controleboringen, geologische kaarten) blijkt dat er sprake is van een pakket teelaarde van circa 40 centimeter dik bovenop een verweringshorizont, wat er op wijst dat oude loopvlakken in de bouwvoor zijn opgenomen. In de zone van het hospitaal is er sprake van een puinpakket en mogelijk van muurresten in situ.

- ⇨ **Ter hoogte van het voormalige klooster werden inderdaad puinpakketten, uitbraaksporen en muurresten in situ aangetroffen. Binnen dit ensemble van structuren is het overgrote deel te verbinden aan de fasen 1914-1970 en 1970-2019. In het tuingedeelte bleek inderdaad een verweringshorizont aanwezig te zijn, maar deze bleek van zeer jonge datering, waardoor het vermoeden rees dat het tuingedeelte van het onderzoeksgebied genivelleerd werd waardoor de natuurlijke bodemopbouw ook hier volledig verstoord was.**

3. Op basis van het historisch kaartenmateriaal blijkt enerzijds dat het onderzoeksgebied tot in het begin van de 19e eeuw een akkerland was. In het zuidoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied was een hoeve gevestigd. In het westen was een kapelletje aanwezig, dat werd bezocht door zieken en kreupelen om genezing af te smeken.
   - ⇨ **Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem werd vastgesteld dat het noordoostelijke tuingedeelte van het klooster recent is genivelleerd en over het algemeen vrij zwaar is verstoord. Van het hoevecomplex bleek, op een uitbraakspoor na, nagenoeg niets bewaard.**
4. Op basis van het historisch kaartenmateriaal blijkt anderzijds dat er vanaf de eerste helft van de 19e eeuw een klooster, een hospitaal en een boerderij aanwezig waren. De keuze van de locatie heeft vermoedelijk te maken met de aanwezigheid van de kapel met vermeende genezende krachten.
   - ⇨ **Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem zijn sporen en structuren aangetroffen die kunnen worden verbonden aan drie verschillende bouwfasen van het klooster, waarbij het voornamelijk gaat om sporen uit de fase 1914-1970.**
5. Het complex is verschillende keren aangepast en uitgebouwd en besloeg in het midden van de 20e eeuw bijna het gehele zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied. Ook hiervan kunnen muurresten en structuren worden teruggevonden.
   - ⇨ **Het gros van de structuren in deze zone is afkomstig van de 20e-eeuwse gebouwen, dit is bevestigd in de proefsleuven.**

De waardering van de huidige dataset doet besluiten dat er binnen het onderzoeksgebied geen sporen en structuren aanwezig zijn waarin een aanzienlijk archeologisch kennispotentieel aanwezig is.

1.4 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het onderzoeksgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken op het bodemarchief bestaat uit een volledige verstoring van het bodemarchief binnen het huidige onderzoeksgebied.

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten reeds:

- Het afbreken van bestaande gebouwen
- Het verwijderen van bovengrondse structuren
- Het nivelleren en bouwrijp maken van het terrein

Gelet op deze geplande integrale verstoring van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, maar de afwezigheid van een archeologische site, dienen geen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

2 Vervolgtraject

2.1 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

Bureauonderzoek:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
  De geologische gegevens en de gegevens uit de controleboringen geven aan dat er kans is op de bewaring van sporensites. Er zijn geen afdekkende pakketten aanwezig, zodat steentijdartefactensites niet bewaard zijn (integendeel, de bodemopbouw is beschadigd, cf. supra).
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
  De archeologische bronnen geven aan dat het projectgebied een reële verwachting voor archeologische sporen uit alle periodes herbergt. De archeologische verwachting naar steentijdartefactensites is echter zeer laag, aangezien de controleboringen hebben aangetoond dat de bodemopbouw ongunstig is voor de bewaring van steentijdartefactensites. Er is een verwachting naar sporen uit de inheems-Romeinse periode, de Middeleeuwen en de 19e-20e eeuw (hospitaalsite).
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
  Het betreft een verkavelingsvergunning, waarbij wordt uitgegaan van een integrale verstoring van het bodemarchief. De voorlopige indeling van de verkaveling geeft aan dat de geplande werken in ieder geval nefast zouden zijn voor de bewaring van archeologische sporen en structuren.
- *Is vervolgonderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*
  Een prospectie met ingreep in de bodem was noodzakelijk.

Proefsleuvenonderzoek, fase 2:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
  Binnen de contouren van prospectiefase 2 zijn archeologische sporen en structuren aanwezig, maar deze hebben nog weinig archeologische en cultuurhistorische waarde.
- *Wat is de aard, bewaringstoestand en kennispotentieel van deze sporen?*
  De sporen en structuren zijn over het algemeen vrij pover bewaard. De meest recente aanpassingen van het gebied hebben de oudere sporen en structuren erg beschadigd.
- *Wat is de densiteit en hun verspreiding?*

De sporen en structuren komen voor in het zuidwestelijke deel van prospectiefase 2. Daar clustert de bebouwing zich gedurende de periode 1822-2019. In het zuidoostelijke deel van prospectiefase 2 werden enkele beperkte uitbraaksporen en vergravingen aangetroffen. Tot slot werden in de noordoostelijke hoek van het onderzoeksgebied twee grondsporen aangetroffen, die echter niet in een ruimere context geïnterpreteerd kunnen worden.

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
  De sporen en structuren die verband houden met de voormalige kloostersite behoren tot drie aflijnbare fasen: een eerste fase tussen 1822 en 1914 is zeer diffuus en slecht bewaard, een tweede fase tussen 1914 en 1970 is tevens vrij slecht bewaard en een derde fase tussen 1970 en 2019, waarvan het grootste deel van de voetafdruk van de gebouwen uit deze fase bewaard is. Op basis van het historisch kaartenmateriaal (bij gebrek aan een archeologisch vondstensemble) kunnen de uitbraaksporen in de zuidoostelijke hoek van het onderzoeksgebied gedateerd worden tussen de eerste helft van de 19e en het begin van de 20e eeuw (de hoevegebouwen). De aangetroffen archeologische grondsporen tot slot gaan terug tot de Romeinse periode en de volle/late middeleeuwen.
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
  De sporen en structuren ter hoogte van het parkinggedeelte maken deel uit van het voormalige klooster; de uitbraaksporen in het zuidoosten kunnen gerelateerd worden aan de 19e-eeuwse hoeve en de kuilen in het noordoosten behoren tot een derde occupatiefase.
- *Wat is de impact van de geplande verkaveling op deze sporen?*
  De geplande verkaveling houdt een integrale verstoring in. Na de verkaveling en de geplande werken (bouwrijp maken van het terrein) wordt een woonproject gerealiseerd, de verstoring van de bodem hierbij wordt ook ingeschat als totaal.
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap en de bodem ?*
  Er is een aanwijsbare relatie tussen de archeologische sporen en structuren en het landschap: de sporen concentreren zich langs de lengteas van de hoogte tussen de Gavers en de Lapperbeek. Deze as valt samen met het tracé van de Bonestraat. Er is ook een verband tussen de positionering van de kloostergebouwen en de bodem: de meest natte en laaggelegen delen van het gebied zijn in de eerste fase van het klooster niet bebouwd. Dit bleek reeds uit het bureauonderzoek, maar is in de prospectie met ingreep in de bodem bevestigd.
- *Zijn er resten van het hospitaalcomplex aanwezig en wat is hun bewaringstoestand ?*

Zie bovenstaande antwoorden. De resten van het klooster en bijbehorende "hospice" zijn aanwezig, maar zeer slecht bewaard. De oorzaak hiervoor ligt bij de bouw van het woonzorgcentrum Sint-Vincentius.

- *Wat is het kennisvermeerderingspotentieel van deze resten ?*
  De aangetroffen resten bevatten zeer weinig kennisvermeerderingspotentieel.
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*
  Binnen prospectiefase 2 dienen geen verdere maatregelen te worden genomen voor de bescherming van het archeologisch patrimonium.
- *Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?*
  Het gebruik van baksteenformaten als relatieve dateringstechniek moet met grote voorzichtigheid worden aangewend. Het toetsen van aangetroffen muurresten ten opzichte van gedetailleerde grondplannen en luchtfoto's biedt een meerwaarde, wanneer deze echter publiek beschikbaar zijn.

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject werd een proefsleuvenonderzoek op basis van een bekrachtigde archeologienota uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Dieper archiefonderzoek kán eventueel historische data opleveren, maar op basis van de aangetroffen archeologische sporen heeft aanvullend archiefonderzoek geen impact meer op het te volgen archeologietraject.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Zonder concrete onderzoeksvragen is dit niet zinvol.
Veldkartering	JA	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, de bestaande aardkundige data bieden voldoende aanwijzingen om te stellen dat er sprake is van een éénduidige stratigrafie waardoor de kans op het aantreffen van steentijdartefactensites extreem klein is.
Verkennende en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen aanwijzingen voor begraven paleo-bodems.
Proefsleuven	JA	JA	NEE	JA	Is uitgevoerd; zie deel 9 van dit dossier.
Vlakdekkend onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat het archeologietraject als volledig kan worden beschouwd.

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Op basis van de kennis van de geplande werken is een behoud in situ van het bodemarchief niet mogelijk. Binnen het te ontwikkelen gedeelte van het onderzoeksgebied zal het bodemarchief door de geplande werken immers volledig verstoord worden, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.
Gezien het feit echter dat de ingezamelde data aangetoond hebben dat het onderzoeksgebied geen potentieel tot substantiële archeologische kenniswinst bevat, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht. De werken hebben geen impact op het archeologisch kennispotentieel.
In deze optiek is het gedetailleerd uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, heel klein is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

3 Bibliografie voor deel 10

Naslagwerken

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Smaele B. & Pieters H., 2018. Archeologisch onderzoek op de site Bonestraat te Meulebeke, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 27, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2019. *Resultaten van het archeologisch vooronderzoek op aan de Bonestraat te Meulebeke, FASE 1*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 52, Gent.

Van Ranst E. & Sys C.. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

Online bronnen:

http://www.geopunt.be/
https://www.dov.vlaanderen.be/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/
https://cai.onroerenderfgoed.be/
http://uurl.kbr.be
https://www.cartesius.be/

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent
BTW: BE 0677.720.687
IBAN: BE25890214307282
BIC: VDSP BE 91
Tel. 0032 472 89 97 66
E-mail: info@hembyse.net
Web: www.hembyse.net

HEMBYSE